

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ તાત્પર્યાવિષે ખરે

વિષય પૃ. ૪૩ માં

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૩ મો બુદ્ધિમકાશ.

(અસલ ઉપરથી નકલ કરી છે.)

પુસ્તક. ૫૨

ફેબ્રુઆરી સન ૧૯૦૫

અંક ૨ બે

પાને ૪૦ થી ૪૪.

તાજીઆ વિષે ટુંક હકિકત.

હંત કયા અને મુખ્ય શાસ્ત્ર નયનમાં કેટલો ભેદ છે ત્યા ખર રહસ્ય કેના વડે ઉદ્ધાટન થાય છે તે વાત ઉંડું નિરીક્ષણ કરવાથીજ સપટ જણાય છે કેટલીક વાર હંત કથામાં અંશ માનં સત્ય હોય છે, અને શાસ્ત્રનો વિધી બાકી રહેલ બધો અંશ પોતાનો કરી રાખે છે તો કેટલીક વાર હંત કથામાં જરા માત્ર પણ સત્ય નથી હોતું અને શાસ્ત્રાર્થ તેથી બિન-વાત વહેંચે છે એવો નિશ્ચિત વાત છે કે શાસ્ત્ર પાસે હંત કથાને જોણું માન અપાય છે. જેમ શ્રુતી સ્મૃતિના વિરોધમાં શ્રુતિ જલ્લીયસી; અને સ્મૃતિઓ માંહેના માંહેના વિરોધમાં પણ જે સમૃતિએ શ્રુતિનો આધાર રાખી બ્યાપ્તિન કર્યું હોય તે સર્વ માન્યનીવડે છે, તેમ શાસ્ત્ર પાસે હંથ કથા દુર રહે.

આટલા ઉપોદ્દેશ થયાઆઠ એમ કહેવું પ્રાંત થાય છે કે મુસલમાની ધર્મ શાસ્ત્રનો વિધિ તાજીઆ સમર્પે કે તે કરતાં જુદીજ હંત કથા વહે છે, હંત કથા કહે છે કે-હાજી અને હુસેન બે બાઇઓ //ા. જ્યારે તે બંને જણા મકકેહજ કરવા જતા હતા ત્યારે તેઓને માર્ગ માં ચોર લોકોએ બગી હુંટી લીધા, તથા બહુ માર માર્યો ચોરાની સાથે લડાઈ થઇ તેમાંથી નાસી જતાં એ વાવ આવી તેમાં બંને સંતાયા પરંતુ ચોરાએ તેમને જીવતા ન રહેવા દેવા માટે કે નિઃશયથી પુકે પડે શોધ જારી રાખી. રસ્તામાં કાકીડો મળ્યો અને તે કાકીડો વાવની બાજુ ભાગમાં બેઠો હતો તેને ચોરાએ પ્રુછ્યું પણ વાવ્યા ન હોવા છતાં જાણે એ પૂછનાર સમજ્યો છે એમ બતાવી કાકીડાએ ડોકી ડોલાવી અને એવું સમજાવ્યું કે એ બંને અને હુસેન એજ વાવમાં બરાબ બેઠા છે. આ ભેદ જાણ્યા પછી ચોરાએ તે વેસ ને, અને બંને બાઇઓને પકડી મારી નાંખ્યા.

ઉપરથી હાજી અને હુસેનના અઘાલ શત્રુના સ્મરણથી મુસલમાનો એક જ્ય કરે છે તેને તાજીઆ કહે છે. તાજીઆ શું છે અને એજ ચિન્હ કેમ વધારે પ વિશે સવિસ્તર ચર્ચા નિચે કરવામાં આવશે પરંતુ આ સ્થળે આ હંત કથા લોકોમાં એટલું કહેવું બસ છે તે ઉપરાંત તે સમર્પે મુસલમાન લોકોનો શાસ્ત્રાર્થ શું છે.

મુસલમાન લોકોમાં એ વિભાગ છે; શીઆ અને સુન્ની, સુન્ની લોકોમાં લોટીઆ વહોરા તથા મેમલુ જોગતો સમાવેશ થાય છે. તેઓ જુદા પડ્યા તેનું કારણ એ છે કે તેઓ ત્રણ પેઢાઓને માને છે. શીઆ લોકો તે બીજા બધા મુસલમાનો તેમાં કાજ, તાજ, પકાણ, મુગલ, દતિવાદી સર્વેનો સમાવેશ થાય છે, આ બધા ચાર પેઢાઓને માને છે આ બે પૃથ્વી ઉપર "નખી" સાહેબના સુખમાં એકી છે એવું કુરાનમાં લખ્યું છે નખી સાહેબના ચાર મીત્રો એ ચાર પેઢાઓ, અને તેમના નામ અબુમકર ઉમર, ઉસમાન, અને હુદરઅલી.

હવે તાજીયા કરવાનું ધર્મનું ફરમાન છે એમ શીઆ લોકો માની તાજીયા બનાવે છે. "તાજીયા બનાવવા" એવું ફરમાન કુરાનનું નથી તેમ ઉપર લખેલી દંત કથા અગર તેને મળતી કોઇપણ વાર્તા કુરાનમાં લખેલી નથી. તાજીયામાં કાકીરો મારી ટાંચે છે તે પણ મપ્પા પુરાણ પરથી આવ્યું હોય એમ લાગે છે. ફકલાસનું નામ માત્ર કુરઆનમાં આ વિષયના સર્વ ધર્મોનેવાતું નથી તે હવે ધર્માનુસારન કયા પ્રકારનું છે તે તપાસીએ.

મદી નખનો બાદશાહ કરમલ્લામાં રાજ્ય કરતો હતો તે બધા વિચક્ષણ હતા પરંતુ નીચેની હકીકત ઉપરથી સહજ જાણશે કે તે દેશયુક્ત પણ પુરા હતો એક વખત એમ બન્યું કે તેના રાજ્યની કોઇ કન્યાને હુસેન નામના શખ્સે પ્યારમાં નાખી પોતાનું તેની સાથે વેવિશાળ કર્યું અને યોગ દીવસમાં તેમની સાથે થશે એવી વાત પ્રસન્ન મધ સર્વત્ર એ બગર પ્રચરવાથી મદી બાદશાહના જાણવામાં આવી અને તેને એ ઉપરથી દેશ ઉત્પન્ન થયેલે કે "અરે ! આરા રાજ્યની કન્યાને બીજા પરાયો માણસ આવી વરી જાય એ કેવું નામોશી કરેલું" એવો વિચાર કરી તે કન્યાનું પોતે માથું કરીને તેને પરણ્યો. પરણ્યા પછી પરણ્યા પરંતુ તેને જેમ અગાઉથી ધારવાતું કારણ હતું તેમ જીવન દુસેન કે જે અરબનામાં રાજ્ય કરતો હતો અને જેની સાથે એ કન્યાનું વેવિશાળ મધ ચુક્યું હતું તે એકાએક ચુક કરવા સર્જ થઇ કરમલ્લામાં આવ્યો લડાઇ મહા મંબીર મધ બન્ને પક્ષો પુણી રીતે ઝડપી હતા એટલે ચુક પુર જોરમાં જામ્યું અને બન્ને પક્ષના અમુક માણસો મરાયા પછી કરમલ્લાના ક્ષેત્રમાં હુસેન મરાયો. આ પ્રમાણે ચરુને વશ થયેલો હુસેન ખીર થયો કે જે સૈયદ તરીકે ઓળખાય છે સૈયદ અને ખીર એ ઇશ્વરના અંસ મનાય છે.

હુસેન મરાયા પછી કરમલ્લાથી તેની લાલ મક્કામાં લાવ્યા અને ત્યાં કબ્રો મક્કામાં તેની કબર ચણાવી છે કે જ્યાં મુસલમાન ધર્મ પાળનારાઓ હજ કરવા જાય છે. આ કબર ખીરની હોવાથી તેનું દર્શન પ્રત્યેક મુસલમાનને પાવન કરે છે એવું મત હોવાથી અને તેટલે શ્રમે બને તેટલે બધે ત્યાં જાય છે અને પવિત્ર થાય છે પરંતુ એટલું નથી દરેક મુસલમાન હિંદુસ્તાનના મને જે બાગમાંથી મકકે હજ કરવા જવા કારણકે મકકા મધ્ય દુર છે અને રેલવે લીગેરે સગળ સાધન હોવા છતાં મરીબીને જા માણસથી ત્યાંની યાત્રા થઇ શકે એમ નથી આ સ્થિતિ હોવાથી અને સૈયદ મટે દેહ અરબમાં કર્યાનું નક્કી તેઓના મનમાં હંસી જવાથી તેઓએ તેનું સમ કાંઈ કરવું જોઈએ એ દદ આસ્તા મુસલમાનોમાં અધાઇ મધ છે.

હવે એ મેં વાતનું શી રીતે સમાધાન કરવું? મક્કાની ખર્ચવાળી મુસાફરી તો થાય નહિ, અને કબરનું દર્શનતો કરવું; કબર વળી અરબસ્તાનમાં રહી તેથી હિન્દુસ્તાનમાંજ કબર ના દેખાવના તાણઆ કરવાનો રિવાજ ચાલ્યો મુસલમાનો જ્યાં જ્યાં રહે છે ત્યાં સધળે તાણઆ કરવાનો રિવાજ નથી કારણકે હિન્દુસ્તાન બહારના વતનીઓને મક્કા નજીક પડે છે અગર જોકે કરબસ્તામાં સૈયદ હુસેન પડ્યો અને કરબસ્તા મક્કાથી ૧૦૦ એકસો માઈ દુર છે, છતાં મક્કા પવિત્ર ધામ હોવાને લીધે તેમજ હુસેનની જન્મભુમિ તથા રાજ્યધાની હોવાને લીધે તેની લાસ ખસે દરનાવની દુરસ્ત માની હતી વળી કરબસ્તાએ સુન્ની શમિ માટે ત્યાંતો નજર હોય.

આ પ્રમાણે હોવાથી હુસેનના સ્મરણ ચિન્હ તરીકે કબરનો આકાર બનાવે છે અને તેને શબ્દગાર છે, યુરજ છુમટ વગેરે શબ્દ બરાબર કરી તાણઆ બનાવવામાં ગમ તે ખચ થાય તેપણ પાછી પાછી ભોંકે કરતા નથી. તબંગર મુસલમાન વધારે કિમતી સામાન વાપરે તો સાધારણ રચીતોનો તેથી રહેજ ન્યુનતા રાખેછે; પરંતુ ગમ ઉપરાંત ખર્ચ કરે છે તેને નિઃસંદેહપણે કદી શકાય વર્ગી ગરીબ ભોંકે ઉધરાણું કરીને 'ખ' આ સ્મરણ ચિન્હ દરવરસે ઉભું કરે છે અને પ્રત્યેક જણુ ધર્મની લાગણી તીવ્રપણે બતાવવા સુકતો નથી.

તાણઆ ઉપર પુતળી બનાવી ચાડે છે તે પુતળી હુસેન સૈયદની એકમ થવા ને બાધ નિર્માણુ થઇ હતી અને જેને માટે તેણે જીંદગી અર્પણુ કરી તેની આકૃતિ ટ. કબર ઉપર પુતળી બનાવી મુકવાથી ને આંસુસુખ તે બાધના સંબંધથી સૈયદહુસેનને બોગવવાની તૃપ્તિ હતી તે સુખ જાણુ તેણે 'ખ' કહ્યું હોય એમ મુસલમાનો માનતા હોય એમ જણાય છે. વળી એક બીજી દૃષ્ટિકોણ પ્રમાણે જોઈએ તો હાજી તથા હુસેન એ બેઉ બાધઓ સમર્પે આ સ્મરણુ ચિન્હ રચાય છે પરંતુ વાસ્તવિક રીતે નિરીક્ષણ કરતા જણાય છે કે હાજી હુસેન ના મના એકજ માણસનું નામ કુરાનમાં સુપ્રસિદ્ધ છે અને તેથીજ તાણઆમાં મરસીયા (Elegy) અથવા હાજીઆ લેવી વખત તેમજ ધર્મની ઝનુનમાં રણસેતનુ બંધે આખેહુબજ ચિતાર પડે કરવા હોય નહિ એ પ્રમાણે લાકડીઓ સહિત પોરા ભરતા, કુદતા મુસલમાનો "માહુસેન" "માહુસેન" બોલે છે તેનો સપટ રીતે જોતાં "હાજી હુસેન" શબ્દ હોય એમ નક્કી થાય છે પોરના મરાયાના સ્મરણુ કરનાર સંસકાર તથા તેની સાથે ઉદ્ભૂત થતા બીજા સંસકારો પણુ એવી સમગ્ર અસર કરી જાય છે કે તેજ ધર્મનો મુખ્ય વિધિ ગણી જોસે છે ઉપર દરેક મુજબ માલ પીઠે ગમબંધના મરણુના માનની ખાતર આ પૃથા નિર્માણુ થયેલી છે છતાં ઝનુન એવી લાગુ પડે છે કે તે સમયે પોતાના દેહનુ જાન ભુલી જઈ એકમય થઇ જતાં પણુ ૧) એ તેમાં કેટલાકતો આ એકમય પણુનો શાન્તરસ ઉત્પન્ન કરી પોતાની બધા દર્શકીત કરવાને બદલે મુજે મોઢે રડે છે અગર જ્ઞાનિ માત્ર પ્રગટ કરે છે.

મુઠો એજ છેકે મક્કે જવું બહુ ખરચ અને ખર્ચને પરિણામે અને અને એ હિન્દુસ્તાનનાં વતની મુસલમાનો કબરનો દેખાવ બનાવી પૃતી સંવતસરે તે મુકતો ભેતાર પડે કરી તાણઆદી કબરને દરીયામાં દરનાવે છે. જેમ કબર ઉપર શબ્દ

ગાર અને ઠાંડ ઉમદ પ્રકારનો તેમ સારું એવું માની મુસલમાન લોકો પોતેજ એ બનાવવાનું કામ હાથમાં લે છે અને સંજોગ પાર ઉતારે છે ઉચકવામાં ભાર ન લાગે માટે કમરેથી તાણ્યાનું કામ લાકડાના ઝોડાં ઉપર કરે છે અને રચનામાં પણ કાગળ તથા કાચ અને મીણાકારી વસ્તુઓ સિવાય બીજી કંઈ વાપરતા નથી એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને લઈ જવા માટે તેને હલકો બનાવે છે.

આ દિવસોમાં મુસ્લમાન લોકો પોદારો કરે છે અને અધિક ખવિતતા માટે તેઓ અ પવાસ કે છે કંટલાક માહોરમના દસ દીવસ સુધી રાખે રાખે છે અને ફ્રાઈ તેથી ઝોગા રાખે છે પણ તેઓ રોજ રાખવામાં સુકતા નથી.

છવંતો દીવસ કે જે દીવસને તાજુત ટાઢા કરવાનો અથવા કે પાણીમાં કમરને સમુદ્ર માં દફનાવવાનો ગણ્યો છે તે દીવસે તેઓ જમે છે, તે દીવસની આગલી રાતને કતલની રાત કહે છે તે રાત્રે હુસેન સૈયદ કરમદલાના મેદાનમાં લડાઈ કરતાં બરાયો હતો આ રાત્રી તેઓ માંતીવ જનુન પ્રકટકરે છે અને તે જનુની લાગણી છેક સમુદ્રમાં તાણ્યા નાંખી દેવાય ત્યારે માત્ર શાંત થાય છે આ સમય લગભગ ચાલીસ કલાકનો છે અને તે દરમિયાન તે લોકો બહુ ઉશકેરાલા રહે છે કતલ માટે હુસેન તેઓના ઉભરને પુછી આવે છે. અને જાણે દરેકના શરીરમાં હુસેનનો આતમા બરાયો હોય નહીં તે પ્રમાણે તેઓ વરતે છે એવે વખતે જો કોઈ તેમને જરા પચુ ગુસ્સે કરે તો એવા આવેશમાં તેઓ શું નહીં કરે એ કહી શકાતું નથી પોતાના ધરથી કતલની રાતે તાણ્યા બહાર મેદાનમાં લઈ જવાનો ચાલ છે. તે એવું સૂચવે છે કે સૈયદ હુસેન પોતાના ધરથી સજ્જ થઈ કરમદલાના મેદાનમાં મુદ્દ માટે ગયો અને ત્યાં તેની કતલ થઈ એ ઉપરથી દરેક તાણ્યા બનાવનાર જાણે હુસેનના વાવટા તો મુદ્દ કરનારા નેની જુદી જુદી ટુકડી હોય નહીં એ પ્રમાણે પોતપોતાને ધરથી નીકળી બહાર ખુલ્લા મેદાનમાં એકત્ર આવવા તૈયારી કરે છે અને છેવટે આની પહોંચે છે.

પરંતુ આ વખતે આગમન એ બચકર મામલો છે આ વખતે પહેલ કોણ કાઢે ! જવામાં અનુક્રમ કેવો રાખવો એવા એવા નિશ્ચય કરવામાં જનુન વારંવાર પ્રંગટી નીકળે છે અને એ મામલામાં મારા મારી તથા ખુન ખરાબી પણ ધણીવાર થઈ પડે છે જે રાખ્ય કરતાં તરફથી બરાબર બંદોબસ્ત રાખવામાં ના આવે તો તેઓ ભારે જંગ મચાવે અને દુઃખદાયક દેખાવ પણ બનાવી દે એટલા માટે કતલની રાત્રીથી તે તાણ્યા ટાઢા થાય ત્યાં સુધી અતીસય સાવચેતી તેમજ બાહોશપણ પોલીસ વર્ગને રાખવું પડે છે.

જેમ લશ્કરને લડવામાં ઉશકેરનાર વાગ્ વીજેરે સાહીત્ય હોય છે તેમ પણ કતલની રાત્રીથી ચાલીસ કલાક સુધી એવા સાહીત્ય સામીલ રખાય છે સત્તર ઉશકેરાય, તેવું લોહી જલદી ઉકળી આવે અને એવો માણસ એકાએક જઈ મરણીયા થઈને પણ લડે એ સ્વભાવિક છે. તે પ્રમાણે આ વખતે મુસલમાન અને છે તેમાં વળી સહાય જુત ધર્મની લાગણી થાય છે ત્યારે પછી તે પરિણામ શું ? આમાં કંઈની વકરારો ઉત્પન્ન થાય છે એવા સુન્ની વચે પણ તોફાન થવા

છે અને હોદ્દા તથા મુસલમાનોને પણ ઝગડો થઈ જવાનું કોઈ કોઈ પ્રસંગે બની આવે છે.

ધર્મની આવી લાગણી તીવ્રપણે પ્રગટ થવા દેવી અને બચાવ પરિણામે લાઇ જવી એ બાબતો નથી એવું જ્ઞાન ધણા યોદ્ધાને થાય છે અને જો અન્યકણે થાય તો પણ ખરેખર ખતે તે જ્ઞાન કામે લગાડવાનું જાનતો ધણા માણસો જુલો જાય છે કહ્યું છે કે જો જ્ઞાન કામે પછી જે તૃપ્તિ થાય છે તે તૃપ્તિથી માણસને ફરી જો જો જો કરવા તરફ તાત્કાલિક વલણ થતું નથી અને જો પેટમાં અધિક ભાર ભરાય તો તે પછી “હવે તનીજ જમવું” એવો દંડ નિશ્ચય તેના મનમાં ધડોબર ઠસે છે માટે કવી કહે છે કે ક્ષમણાતે, મોક્ષનાતે, મૈથુનાતે, સયૈવષ । યા મતિ, સામતિઃ સ્વાશ્વત્, નરોમુચ્યતે, વંધનાત્ ॥ માટે ધર્મ નીતીવ લાગણી હોવા છતાં પણ જ્યારે બીજી બધી જાતની ફરજો સ્મરણમાં રાખીને વર્તન થાય તે બાબતો રસ્તો ગણાય દર સાલ જો તોફાન મચે છે તે બધાં પાંચ પડા જાય અને સલાહ સંપત્તિ સૌ પેન પોતાનો ધર્મ પાળે. વળી ગદ્ય સાલમાં યુગાધમાં ઉત્પન્ન થયેા હતો તેવો દેખાવ, શાંતીને વખને વિચાર કરનાર હરકોઈ માણસ રહેજ વાદમાં કહી શકશે કે કોઈ પણ રીતે યોગ્ય ન હતો આત્મા દેખાવતો ધણે સ્થાને થઇ જાય છે પણ બધા નાહના મોહટા સ્થાનોની રીતચર નોંધ થતી નથી એટલે ખચર પડવાનો સંભવ નથી. દુઃકમાં આવી લાગણી નું પ્રદર્શન કોઈ પ્રકારે ઇચ્છવા લાયક નથી એ સપષ્ટ જણાય છે.

હવે તાજા આ દરીઆમાં દફનાવે છે તેનું કારણ માત્ર એટલું સમજાય છે કે જમીન ઉપર મળમુલ ઇત્યાદિની અપવિત્રતા ધણી થાય છે, અને સમુદ્રના પાણીમાં પવિત્રતા રહેલી છે એમ મુસલમાન લોકો માને છે, તેથી જમીન ઉપર કાંઈ કરવું દુરસ્ત ધારતા નથી અગર જોકે સૈયદ હુસેનની કબર ત્યાં જમીન ઉપરજ જાંબાઇ હતી તોપણ પાક સ્થળ સમુદ્રના પાણીને માનીને તેમાં તાજા દફનાવે છે. વળી જમીન ઉપર કોઈપણ પ્રાણી તાજા આને નુકસાન કરે એવો સંભવ જો રહે છે તે સમુદ્ર પાંચે દુર થાય છે.

તાજા આત્મા જાય છે ત્યારે પાણીની પખાલ વીગેરે રહે છે અને કેલકાકતો એવી બાબતો રાખે છે કે અમુક માણસને અમુક અનિષ્ટિત દુર થાય તથા અમુક ઇષ્ટ પ્રાપ્ત થાય તો અમુક સંપ્રદાય પખાલની રેઝાવવી આવું કારણ એમ લાગે છે કે એકતો પીરહુસેન એવી આ એટલે તેના નામે જે કરાય તે સફળ થાય એવી માન્યતા; બીજું એકે પાણી રેઝવું કે રેઝાવવું તેનું કારણ એવું લાગે છે કે લોકીથી રેલછેલ થયેલ કપાયેલ મુસલમાન લાલચાના તૃપ્તિથી તાજા થયેલ કઠ રીતગ કરવા એ ઉદ્દેશથી પાણી રેઝવું દુરસ્ત ધાર્યું હશે અને એવી જાણપીરને સ્મરણ કરવું એ તેઓનું અનિષ્ટ દુર કરે છે એવી દંડ આસ્થા તો કામ કરેજ દલાક પ્રણી એવી આખડી બાબતો રાખે છે કે “હું હીપડો બનીશ, વાધ બનીશ, ૧, ઇત્યાદિ.

આપણી કીમત શતા જેવા છે પરંતુ વૃદ્ધ પરંપરા તપાસતાં માલમ પડે છે કે હા ઉંઠ અને કાથી મધ્ય કદખીત રીતે માણસો બને છે. એ પ્રચાર માત્ર બાધાના પ્રકાર જાણને કસીને આધાર રાખે છે. તેમાં એક દુનુન ધોડો બનાવાય છે કે જે લાકડાના

મંચડા જેવા પોલો રાખી માહે એક આલુસ પ્રવેશ કરી શકે. એવા હોય છે આ ધોડો ધણું કરીને સૈયદ હુસેનના માનમાં બનાવાય છે અને તેને બાધા આખડી સાથે સમૃદ્ધ હોવાનો સંભવ નથી કદાચ તે સૈયદ હુસેનના પોતાના ચડવાના ધોડાના રમારક ચિન્હ તરીકે હોય.

આ પ્રમાણે કરવાનું રહસ્ય મનાય છે અને તે એક વખત બનાવ્યાનો પ્રતિસંવત્સર બનાવવા જોઇએ એવી ફરજ અનિવાર્ય પ્રાપ્ત થાય છે. જેવુંકે હિંદુઓને માતાની ગરબીની રથાપના અનિવાર્ય છે, માનતા બાધા રખાય છે ગરબા ગાતાં ગાતાં ધર્મનો અધિક આવેશ પ્રકાશ પામે છે એવી રીતે તાજીઆમાં પણ છે જેમ માતાની ગરબી આશ્વિનમાસમાં આવે છે તેમ મુસલમાનોએ તાજીઆ માટે મોહોરમનો મહિનો પસંદ કરી રાખેલ છે.

શંભુપ્રસાદ શિવપ્રસાદ મહેતા.

બુદ્ધિપ્રકાશનો વધારો.

ગયા ફેબ્રુઆરી માસના અંકમાં પૃષ્ઠ ૪૦ થી ૪૪ ઉપર “તાજીઆ વિષે ટુંકે હકીકત” એ વિષય છાપેલો છે, તે ઉપરથી કેટલાક મુસલમાન બાઇઓના ટીલ જુઓયાં છે એમ અમારા જાણવામાં આવ્યું છે, અને તેથી અમે દિલગીર છીએ.

“બુદ્ધિપ્રકાશ”માં કોઇ પણ ધર્મનો વિષય લેવો નહીં એનો સખ્ત નિયમ છે, અને શંભુપ્રસાદ શિવપ્રસાદ મહેતા, જી. એ. એ મોકલેલો વિષય ધર્મનો ન હોવો જોઈએ એમ સમજીને પુલથી સોસાઈટીના નિયમ વિરૂદ્ધ છાપવામાં આવ્યો છે, તે આથી રદ કરવામાં આવે છે.

ઉમેદભાઈ લાખાભાઈ પટેલ

તા. ૮-૦-૧૯૦૫

એડીટર—“બુદ્ધિપ્રકાશ”

ધસ્લામી બીરાદરોને ખુશ ખબરી.

જપાઇ બહાર પડ્યું છે !

જપાઇ બહાર પડ્યું છે !

ઝટ મંગાવો !!!

ઝટ મંગાવો !!!!

હઝરત મોહમદ સબુનું ટુંક જીવન વૃતાંત.

જે ધસ્લામી બીરાદરો અરબી કે ઉર્દુ નથી જાણતા તેઓને આટલે આ પુસ્તક જાણી બહાર પાડ્યું છે. આજ સુધી યુજરાતી ભાષામાં આવું એક પણ પુસ્તક બહાર પડ્યું નથી. હઝરત રસુલે ખુદા મોહમદ મુસતફા સબુ ના પાક મુજારક જન્મથી તે મહાત્મ સુધીના દરેક હાલત, તેમજ હઝરતના સાચા નખી હોવાના ૨૦ મોહટા મોહટા અંગ્રેજી વિદ્વાન ફેલો સુધીના સત, તેમજ એક હિંદુ લેખકનો મત તથા હઝરતના વિષે સમગ્ર દુનિયાના જણાવત વિષે રે વિશેરે લખવામાં આવ્યું છે.

દરેક રીતે જોતાં આ પુસ્તક ધસ્લામીભાઈઓને અવશ્ય રાખવું જોઈએ. એક એક નકલ મંગાવી અમોને ઉત્તેજન આપશે પુસ્તક સુંદર પાકા પુકાનો કદ ૨૪૦ પાનાનું કીંમત રૂ. ૦-૧૨-૦ પોસ્ટેજ સાથે.

નિઝામુદ્દીન એ. કુરેશી

મોખાયટર અલ-હિલાલ.

નં. ૧૩, બીલાસીસરોડ બુધખલા—મુંબ.

જ્ઞાન રહિત બુદ્ધિના પ્રકાશનો વિનાશ.

એટલે.

સને ૧૯૦૫ ના ફેબ્રુઆરી માસના બુદ્ધિપ્રકાશમાં એક હિંદુએ લખેલી

“ તાજા વિષે ટુંક હકીકત ” નું પુરેપુરું ખંડન અને

“ તાજા વિષે ખરી હકીકત. ”

કોઇ પણ માણસને જે વિષેનું જ્ઞાન ન હોય અને તે વિષય હાથમાં ધરી તથા તે વિષય સારી પેઠે ચર્ચાવવાની હાંસિ મારે તેને વિદ્વાન વર્ગ મુખે અને બધા પશુ ગણ્યો નહિ એવી ઉપમા મિત્રાય બીજી કંઈ ઉપમા આપશે. એ જરા વિચારવાનું છે અને એવી નકામી હાંસિ મારનારા અને અજ્ઞાન પુરોષોથી કોઇકોઇવાર દેશની શાન્તિમાં ભારે ખળભાટ ઉત્પન્ન થઇ જવાનો ભય રહે છે. સોડાની સુખશાન્તિમાં ભારે ખયલ પડે અને મોઢામાંહે એકમ તા અને સંપત્તિ બંધાતુ ધોરણ આપા માણસોનાજ કારણથી નાશ પામે એ બનવા ભય છે. ભુતકાળમાં એવા બતાવ કેટલા બની ગયા અને તેના કેવા પરિણામ આપ્યા તેની તદ્દસીલ બિચ્છિના કોષ યોગ્ય પ્રસંગ ઉપર મુલતવી રાખીને હાલમાં એક તાળ બનેલા બનાવ તરફ વિદ્વાન વર્ગ તેમજ સામાન્ય સમુદાય લક્ષ્ય ખેંચવાનું અમે મુનાસબ સમજીએ છીએ, સર્વ સદ્ગુણસ્થોના સ્મરણ બહાર નહિજ હોય કે ચાલુ સાલના ફેબ્રુઆરીમાસના બુદ્ધિપ્રકાશ પૃષ્ઠ ૪૦ થી ૪૪ સુધીમાં એક “ તાજા વિષે ટુંક હકીકત ” એ નામનો વિષય એક હિંદુ શાસ્ત્રીના શિવપ્રસાદ મહેતા બી. એ. ના હાથનો લખાવેલો પ્રગટ થયો હતો તેણે મુસલમાનોની લાગણીઓને એવું દુઃખ પોહોચાડ્યું છે કે દુનિયાની આખર દોષત પણ તે દુઃખનો બદલો વાળી શકે નહિ, લેખક તે વિષયથી પુર્ણ અજ્ઞાન હોય એટલુંજ નહિ પણ બી. એ. સુધી વિદ્યા સંપાદન કરવામાં તે કોણ જાણે સમ્યક્તાનો અથવા વિવરનો મુદ્દો બધા છે કે નહિ, મિત્રી શંકા તરત ઉત્પન્ન થયા વિના રહેતી નથી. આર્ટિકલમાં લખેલી બી ના ખર્ચિતજ ખોટી અને તદ્દન જુઠી અને મુસલમાનોના મહાન પવિત્ર ઇસ્લામ ઉપર એક પ્રકારની સ્પષ્ટ ખોટામી હોવા ઉપરાંત લેખકે સદરહુ આર્ટિકલમાં મુસલમાનોના “ મહાન પવિત્રમાઅરામ ઇમામ હુસૈન ” કે જેઓના નામ ઉપર આખી દુન્યા માંથી કરોડો મુસલમાનો પોતાનો જનમાલ કુરબાન કરવા તૈયાર છે તે મહાન ઇમામને એવા તોછડા શબ્દોથી વર્ણવેલા છે કે મુસલમાનોના દીન દુખાવજ. અમારા હિંદુભાઈઓ ચારી પેઠે જાણે કે જે એની રીતે તેઓના કોઇ પણ ગુરને કોઇ માણસ કદાપિ કાંઈ બોલે નથી તે તેઓની લાગણી કેટલી દુઘાશે. શું અમારા ગળકુર બી. એ. સાહેબ એટલું જ નથી કે માણસ જે બાળત આગળ પોતાના જનમાલની અને બાલબચ્ચાની ફરકાર નથી અને પોતાના સર્વ કુટુંબીઓ સહિત કપાઇ ગરવામાં પશુ જરાએ ખાંધી પાની નથી અથવા કરતો નથી તે બાળત ધર્મ છે. ધર્મની લાગણી બીજી બધી લાગણીઓ કરે એવો તીવ્ર હોય છે માણસને ઉશ્કેરવામાં અથવા શાન્ત પાડવામાં ધર્મને જે અમલકારી કિત મળેલી છે તેવી બીજા કોઇ મોહોટા લેકચરને કિંવા દુનિયાની કોઇ પણ મોહક વ

સ્તુતે મળેલી નથી. અત્યાર સુધી દુનિયામાં જે મોહોટા ફેરફાર થયા છે રાજ્યોના રાજ્ય બદલાઈ ગયા છે તેમાંના ઘણા ખરા ધર્મતાજ પ્રતાપે. લેખકે લખતી વખતે કાંઈ વિચાર રાખવો જોઈતો જ હતો. આટલીકલથી કીર્તિ પ્રાપ્ત થવાને બદલે અથવા વિદ્વાનું ડોળ જાહેર થવાને બદલે મારી આવી નામોશી થશે એવું શું તેઓને જરાએ બાન આવ્યું નહિ હોય ? અજબ ! જે વિદ્વાનના કામ એવાજ હોય કે જેમ પોતાના મગજમાં આવ્યું તેમ બરડી અથવા બચડી મારવું અને તે વિષે કાંઈ દુર અદેશી ન કરવી તો એવા વિદ્વાનને સાબોવાર દુરથીજ સલામ છે. મુસલમાનો ઉપર અમારા હિંદુભાઈઓએ જાહેર પત્રદ્વારા આ પેહેલોજ હુમલો કર્યો હોય અથવા મુસલમાનોની સામુદાયિક પેહેલોજવાર દુભાવિ હોય તેમ નથી. વારંવાર મુસલમાનોને તેઓ જુલમી, નીચ, ચવન, ખેચ, અને એવાજ વિવેચણાથી હમેશાં યાદ કરતાં જ આવ્યા છે તેના બદલે મુસલમાનોએ માત્ર પોતાની જુની રૂઢી પ્રમાણે ધૈર્યતા, અને સહન શી ભતાજ બતાવી છે અને આમ પ્રત્યક્ષી તેઓ પોતાના સંદેશી બંધુઓનું અરે આર્યન બંધુઓનું મન દુઃખાવે જાય છે. હિંદુસ્તાનમાં વસ્તા મુસલમાનોની સંખ્યામાંથી મોહોટી સંખ્યા ભારત વાશીઓનીજ છે જેઓ પવિત્ર ઇસ્લામની સત્યતા જોઈ તે ઉપર મોહિત થઈ મુર્તિ પુજનનું ત્યાગ કરી તે મહાન ઇસ્લામમાં દાખલ થયેલા છે અને તેમાંના એક હોવાનું પશુ માન મારવું જ પરદેસવાશી મુસલમાનો તો માત્ર સૈયદ, મુગલ, પઠાણ, અને શીખ છ તે વિના બીજા બધા ભારતવાશી હિંદુઓના આર્યન બંધુઓજ છે. હિંદુ તેઓને પશુ વટલાઈ ગયલા અને તસવારના સુખથી થયેલા મુસલમાનો કહેતા ચુકતા નથી પશુ જરા વધારે વિચાર કરે તો તે લોકોને એમ જણાશે નહિ તેઓમાંના ઘણા લોકોએ ઇસ્લામ ધર્મ પોતાની રાજ્ય પ્રુશીથી સ્વીકારેલો છે અને જેને એ બાળતની દલીલ જોવી હોય તો તેણે અગદાવાદથી સાત ગાઉ ઉપર આવેલા પી રાણા અથવા આગાખાનના પંથને જોવુ જેમાં હજારો હિંદુઓ ગુપ્તપણે ઇસ્લામ કબુલ કરી રાત્રીના મહાનના સુત્ર “લાઇલા હા ધલ્લિલાહ મોહમ્મદુર રસુલુલાહ” નું રટણ કરે જાય છે અને પ્રસંગ આવે પગટથઈ ખુલ્લા મુસલમાન પશુ બની જાય છે અને આવી રીતે મુસલમાનોની સંખ્યા દરેક વર્ષે મોશનરીયો જેવી અધાગ મહેનત વિના ધંધરી સ્થાયથી વધતીજ જાય છે તે ઉપરાંત હિંદુઓના મોહટા મોહટા વિદ્વાન સત્યતા ઉપર મોહિત થઈ ઇસ્લામમાં દાખલ થયેલા છે હમણાજ હયદરાબાદમાં ડોક્ટર નીરીકન્ટ અતુષકપણે કે જેઓ જાણીતા અને કેટલીક ભાષાઓના જાણુનારા તથા મહાન વિદ્વાન છે તે પોતે મુસલમાન થયા. (જુઓ અલ-હિસાલ અંક સાતમો) શું આ બધા હિંદુઓના સંદેશી બંધુઓ અને આર્યનો નથી ? શું તેઓની સામુદાયિકો દુભાવવી તે પોતાની સામુદાયિકો દુભાવવા અથવા મુશી ? જો આવી હિલમ્બાલોથી સ્વતંત્ર વિચારવાલા મુસલમાનોની શાન્તીમાં ખલલ નાંખવાનો શુભેદ્ય નથી ? મોહટા મોહટા જાહેર મેલાવડમાં “મુસલમાનો અમારા બંધુઓ છે અમારા સમાન છે અમારે અને તેઓને હલીમલીને યાસવું જોઈએ” એવા લેકચરો આ અને અપાર પ્રેમભાવ દર્શાવાય છે પશુ તે સમજું ન્યામુધી મંડપની હકમાં હોય ત્યાંજ બહાર નીકળ્યાં એટલે જ્યાં હતા તેવા માણ થઈ ગયા અહસાસ હજાર અહસાસ આજ કીલ અને હોવાના કારણથીજ દેશનું કલ્યાણ થવું નથી અને ભારતવાશીઓને હમણે

જતા પેઠી પડે છે. જ્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિના મનમાં એક બીજાના તરફથી શુદ્ધ લાગણી
 અને વાસ્તવિક પ્રીતિ હશે નહિ ત્યાં સુધી સંપત્તિ આશા રાખવી કે દેશનું કલ્યાણ કરવું
 કે જાણનાં કીલ્લા બાંધવા સમાન છે. જો કોઇમાં કાંઇ એમ કિંવા ખામી હોય અને તેને
 સુધારવા ચાહતા હોયતો તેઓએ તે ખામીવાલાઓ સાથે એવી નમૃતાથી અને એવી પુણ્ય
 ભાવનાથી વર્તવું જોઇએ કે સામાવાલાઓ તેના સહવાસમાં રહેવાને વધારે પસંદ કરે અને
 પોતાની એમોનું જ્ઞાન ધરી તેઓનો ત્યાગ કરે; નહિ કે તેમને અગ્નિ, મૃત્યુ, જનુની, વિગેરે
 વિગેરે વિષેશોની ત્રાસે શીખામણ આપવી, આમ કરવાથી તો સામાવાળા દુઃખ પાસવાળા
 મુસલમાનો સાથે કેટલાંક હિંદુઓ સંપ બાંધવાનું જાહેર કરે છે અને ભૂધારા વધારે વધારે
 વિચાર દર્શાવે છે પણ અંતરમાં તેથી ઉપદ્રાવ વર્તે છે મુસલમાનોના નજીવાં કામે ઉપર
 જાહેર પત્રોમાં, સભાઓમાં, નોવેલ, તથા નાટકોમાં પણ એવી અસંખ્યતાથી ટીકાઓ થયેલી છે
 કે મુસલમાનોના મન તેની બરદાશ કરી શકે. જાહેર રીતે ઉપર કામેલ કેહવાતા હિંદુઓ
 નિય, મહેચ્છ, ચવન, અને જુલમીની ઉપમા આપતા પણ ચુકતા નથી જોયી મુસલમાનો
 નિરંતર ફીલમીરીની સાથે તેઓથી અળગા રહેવાને જ ચાહે છે. હમણા અમદાવાદમાં “જિહાદમેદન
 નેશનલ એસોસિએશન” ની સ્થાપના થઇ તે વખતે હિંદુ પત્રોએ મુસલમાનો વિશે શું
 કરવું બાકી રાખ્યું છે તોપણ મુસલમાનો ચુપ બેસી રહ્યા, હવેતો અંગત ટીકાથી આગળ
 વધીને મુસલમાની ધર્મના આગેવાનો ઉપર પણ પોતાની અગ્નિતાનો હાથ લાંબાવવા માંડ્યો
 હવે બ્યારે હદ થઇ ગઇ ત્યારે મુસલમાનો પણ તેવાઓની સાથે તુરકી બ તુરકી ચાલે તે
 ચીના બીજાને જુદા નથી, હિંદુઓ મુસલમાનોમાં થઇ ગયલા બાદશાહોને પણ એવા એવા
 અપોદી યાદ કરતા આવ્યા છે કે મુસલમાનોના મનમાં હજી તેનું દુઃખ બાકી છે મુસલમાનો
 માંના ન્યાયી અને ધર્મ યુસ્ત ફીલીના બાદશાહોને પણ જુલમી, અન્યાયી, અને નિર્દય, લખતાં
 ચુકતા નથી. હિંદુઓ જે રાજ્યોને ધર્મયુસ્ત અને તેઓના દરેક કાર્યને ન્યાય અને
 અનુસરતા માનવા હોય તેવાને કોઇ સખસ અગર કાંઇ બોલેતો હિંદુઓને કેટલું દુઃખ થાય,
 અરે મારા ધારણ પ્રમાણે તો ખાતું પીવુંએ સુઝે નહિ દાખલા શોધવા હોય તો દુર સુધી
 દોઢી જવાની જરૂર નથી. નામદાર લેડી કરઝને કરેલી રહેજ ટકોર ઉપર પડેલા ચુંથણાં જેવાં
 ખસ થશે. જો હમણા એક પાદરીએ જરા હિંદુ ધર્મ ઉપર ટીકા કરી તો અત્રેના ગુજરાતી
 પંથમાં પણ ગડગડટ થઇ ગયો હતો. પોતાને માટે બ્યારે એટલું લાગે છે તોપણ કોઈ
 હિંદુની જીભ નીચે મૂકતાં એક શુદ્ધ મુસલમાનને કેમ માફ ન લાગે તેનો વિચાર પણ રાખવા
 જોઇએ, કેટલાંક ઝામ એવાં પણ હોવાં જોઇએ કે જેમને હિંદુશાસ્ત્ર સારાં ગણે છે અને
 મુસલમાનનું શાસ્ત્ર તેમને નકારાં ગણે છે અને જેને મુસલમાનનું શાસ્ત્ર સારું ગણે તેને હિંદુ
 નકારે પણ ગણે, બ્યારે એટલો બધો મતભેદ ચાલ્યો આવે છે ત્યારે તેમાં વિષેશ ચર્ચા
 એ કાલેઓનું કામ નથી. અમારા દેશ હિત ચિંતક હિંદુઓ ભલે એમ ધારે કે મુસલમાન
 શાહો જુલમી હતા અને અન્યાયી પણ હતા તોપણ આવા સલાહ શાન્તીના વખતમાં કે
 ડર એકમતાની માંઠ બાંધવાની ધણી જરૂર છે ત્યારે તે જીતકાળની ખરી કે ખોટી બીનાઓનું
 રિજી કરવાનું વર્તમાનકાળે શો લાભ છે? હમણાં મારા હાથમાં ગુજરાત ધર્મીકસુધાર

સોસાઇટીની “મુજરાતના લીખારીઓ” એ નામની ઓપડી આવેલી છે જેમાં ૪૫ ઉપર લખ્યું છે કે, “ચોરીનું ચંદ્રને જાણ ને પાપી હાથ ધરતો થાય.” એ કાંઈ ખોટું નથી મક્કતો માલ પચે ટકે નહિ મુસલમાની રાજ્યમાં શુલ્કમ કરીને તેમણે હરામતો જે પૈસા એકઠા કર્યા હતા તે શી રીતે ટકે? મક્કતના મળેલા પૈસા મોજ શોખમાં અને ચેન બાજમાં ઉડાવે તેમાં શી નવાઈ?” આ વાક્ય ઉપર વિચારવત સાહેબો જરા લક્ષ્ય દેશે; શું મુસલમાનો ના સામાન્ય વર્તન ઉપર આ ઓખો હુમલો નહિં તો ખીલું? શું કહેવાય? આજ પુસ્તકો ને વર્તમાન સોસાઇટી તરફથી ઉત્તેજન મળતું નેમ્બ યુદ્ધિપ્રકાશના લાલક છે. તેક મી. શંભુ પ્રસાદ તો વળી મુસલમાનોની સુપ્રસાદીનો લાભ લઈ મુસલમાનોના ઇનામ અને ખુદ હુઝરત મોહમ્મદ સહ ના ખ્યાલ પુત્ર હુઝરત હુસયન સુધી જઈ પોહોચ્યા. ધન્ય છે આ ધર્મ પુરધરને! મુલ એવ. ગવર્નમેંથી અને તે દુરજ રાખે. અમારા હુઝરતને લેખકે કી કૃષ્ણજી જેવા સમજી ખ્યારમાં પડેલા છે. આ પછુ તેણે તવારીખ (ઇતિહાસ) વાંચી હેતો તે યુદ્ધ પરેખર કાજુ જાણતા. મજકુર લેખમાં મુસલમાનોની લાગણી દુભાવનારા લખ્યા વિષેશણો છે જે લખાણ ચંચાની બીકથી અને લખતો નથી બીજે રચણે તેની પછુ ખખર લખ ન્યાય અને અન્યાયને જુદું પાડી બતાવીશ. મુસલમાનોના મોટા ઇમામે ઉપર આવો પ્રખ્યાત બરેલો હુમલો થયા બાદ ઇસ્લામીઓની લાગણી દુભાઈ છે એમ જાણી “યુદ્ધિપ્રકાશ”ના માનવત એડીટર જે વધારાની ચખરખી પ્રગટ કરી છે તે હુમલાના પ્રખ્યાતમાં જરાએ સતોષકારક નથી. વળી તેમાં એવું પણ જતાબ્યું નથી કે સદર લેખ તદન ખોટા અને દોલ દુખાવનારા હોવાથી ખેંચી લેવામાં આવે છે અને તે લખવાને બદલે લેખક અને છાપવા માં એડીટર વિગેરે લખાણ દીલગીર છે જેરે વિગેરે. ઉલટું તે લખાણની ઢગ ઉપરથી તો એમજ જાણાય છે કે જાણે એડીટર, લેકટર સાહેબના જંગલે બોલાવવામાં આવેલા સદગુરુરે. તે એક પ્રકારે મક્કરા કરે છે, અથવા તેમને બાળકોની પેઠેજ ગણી કાઢે છે. પ્રથમ તો તે લેખકનેજ કપડા આપવો નેમ્કતો હતો અને જે એડીટર ન્યાયી હોય તથા સોસાઇટી ખરેખર દિલગીર થઈ હોય તો અમારા આ રદીઆનેજ પોતાના પેપરમાં પ્રમટ કરે, પણ અમે ધારીએ છીએ કે તેઓ કદી તેમ કરવા રાજી થશે નહિં સદર લેખના વાંચવાથી શું ખખર નહિ પડી હોય કે આ પ્રગટ કરવા જોમ છે કે નહિ. ખરેખર ખખર પડેલી, પણ યુદ્ધિપ્રકાશના જાગતા વળગતા એએ મુસલમાનો માટેનું લખાણ છે તેથી તે ગમે તેવું હોય તો પણ ખરેખર હોવું નેમ્કએ, એમ ધારીનેજ કદાપી “ચલાવ લાલ ચલાવ” કયું હશે, ખેર હવે હું આ તનજાદ (ઉપોદ્ધાત) ને પુણે કર્યાબાદ આરટીકલની તદન ખોટી બીનાઓ જાહેર કરું છું અને લેખક એ વિષયમાં કેટલો અરાન છે તે સિદ્ધ કરી આપું છું આવી દિલચાલથી મસહુર થયેલા લેખક તાજી વિધેની સરઆતમાં એક દંતકથા લખે છે જેમાં હાજી અને હુસેન એ બે ભાઈ દર્શાવે છે. હાજી તે કમાહેલકરીનું નામ હતું તે કાંઈ મુસલમાનોની જાણમાંતો નથી લે તેમજા જેવાજ ચાનીઓ તરફથી મળેલી દંતકથાઓમાં હાજીની હોસ્ટરી આપી હોય તો જાણે, હા અલબત્ત હુઝરત ઇમામ હુસન અને હુઝરત ઇમામ હુસયન એ બંને જ હતા અને તેઓ પૃથગમખર હુઝરત મોહોમ્મદ સહ ની પવિત્ર પુત્રી જન્મજ કુલેમ

ના પેરે અવતરેલા અને હઝરત હયદરના ના પુત્રો હતા. આગળ ચાલતાં લખે છે કે “તેઓ મકકે હજ કરવા જતા હતા તેવામાં રસ્તામાં ચોરોએ તેમને લુટી લીધા” અને વાહ લેખક તાજે જ્ઞાન । તે ખાસ ખુદના પ્યારા અને હઝરત હયદરના શુરવીર અને પ્રતાપી દીકરાઓની આગળ તે બીયારા ચોરાની શી અસલ હતી ? તેઓના પિતાની અને તે બન્ને શાહઝાદાઓની શુરવીરતાનું વર્ણન વાંચવું હોય તો એડવર્ડ પીપ્પનની લખેલી The Fall and decline of the Roman Empire વાંચી જુઓ અને પછી આવી જાળતો કલમ બહાર કરતાં કાંઇ વીચાર કરો. વળી લખે છે કે “તેઓ નહારીને ઓળખાવાં બરાબર બેઠાં પશુ ચોરોએ તેઓને જીવતા ન મુકવાના નિશ્ચયથી પુઠે પડી ભાષે જરી રાખી રસ્તામાં કાઢીને મલ્યો અને તે કાઢીડા વાવતા બહારના ભાગમાં બેઠે હતા તેને ચોરોએ પુછ્યું” પશુ વાચ્યા ન હોવા છતાં જાણે એ પ્રશ્નનો મર્મ સમજ્યો છે એમ બતાવી કાઢીડાએ ડોકી ડોલાવી અને એવું સમજાવ્યું કે એ બન્ને હાજી અને હુસેન એજ વાંધમાં બરાબર બેઠા છે એ બેદ જાણ્યા પછી ચોરોએ તે વાવમાં પ્રવેશ કર્યો અને બન્ને બાઇઓને પકડી મારી નાંખ્યા આ ઉપરથી હાજી હુસેનના આકાળ મૃત્યુના સ્મરણથી મુસલમાનો એક જગ ચિન્હ ઉભું કરે છે તેને તાજીઆ કહે છે.” અહા ! કેવી અજ્ઞાનતા ! પ્રથમતો આ દેશકથાજ્ઞ લેઓના મનમાં ઉગી હોય એમ લાગે છે કાંઇ પશુ મુસલમાને સ્વપનામાં પશુ આ દેશકથા તે શાહઝાદાઓ નાંદે સાંભળી નથી જો લેખકબાઇ ઉરદુ, ફારસી, કે અરબી, (પશુ બીચારા એવા બહુચાળી ક્યાંથી હોય કે એ બાધાઓ જાણે, મલેઅ બાધાઓ એટલે કદાચ અબ-જાઇ જાય) જાણે હોત અને તે નહિતો ઇત્રેજીએ તેઓના વર્ણનમાં લખેલી મોહટી મોહટી તવારીખો અગર જ્ઞાન The fall and decline of the Roman Empire એજ તવારીખ વાંચી ચેતતો આ દેશકથા લખવાની નાદાની અને મુર્ખાઇ કરત રહે. આગળ ચાલતાં લખે છે કે “મુસલમાન લોકોમાં બે વિભાગ છે. શીઆ અને સુન્ની, સુન્ની સાચાં લોટીઆ વોહર તથા મેમણુ જોળાને સમાવેશ થાય છે તેઓ જૂદા પડ્યા તેનું કારણ એ છે કે તેઓ ત્રણ પેગમબરને માને છે. શીઆ લોકો તે બીજા બધા મુસલમાનો તેમાં કાજી, તાઇ, પઠાણુ, મુગલ ઇત્યાદી સર્વનો સમાવેશ થાય છે આ બધા ચાર પેગમબરને માને છે આ બે પંથની ઉત્પત્તિ “...” સાહેબના સમયમાં થયેલી છે એવું કુશનમાં લખ્યું છે. જ્યો સાહેબના ચાર મિત્રો તે ચાર પેગમબરો, અને તેમના નામ અબુમકર ઉમર, ઉસ્માન અને હૈદરઅલી.” લેખક બી એ. સુધી વિદ્યા સંપાદન કરવા અર્થે બ્યારે કહેજમાં જતા હશે ત્યારે કોઇ મુસલમાન વિદ્વાર્થના સમાગમમાં આવ્યા હોય તેમ પણ દિસતું નથી. જો એમ હોત તો મુસલમાનોના બે વિભાગની વહેંચણી જેવી રીતે કરી છે તેમ કરતજ નહિ, લોટીઆ વોહર અને જોળા જે શીઆ પંથના છે તેમને સુન્નીમાં બેળવી દેવા અને કાજી, તાઇ, પઠાણુ, નાત પદ્ધતિ હોય તેમને શીઆમાં સામેલ કરી લેવા તે અત્રેજી બધી ધર્મને બાજુએ માર અને સર્વજ્ઞાન સંપન્નનું ડોળ દર્શાવનારની નજરે જીલ રહિત જણાય તેમાં નવાઇજ ! મુસલમાનો શીઆસુન્ની પૈરા કાઇ પશુ માત્ર ચાર પેગમબરોને માનતા નથી પશુ કે સુલખા જાતાને ઉપદેશ કરવા માટે ખુદાએ મોકલેલા પોતાના ખાસ એક લાખ ચોરોએ

હજીર અગર એસી હજીર પયગમબરોને સત્ય માને છે અને તેમાંના છેલ્લા હજીરત મહિમ્મદ સંત છે, જે હજીરતની પછી કોઈ પણ પયગમબરોના ધર્મ ચનાર નથી અને જે થાય તે જુઠોળ. ઇસ્લામજ કયામત સુધી રહેવાનું માન ધરાવે છે. અને જે લેખકે ચાર નામ આપ્યા હજીરત અબુબકર, હજીરત ઉમર, હજીરત ઉસ્માન અને હજીરત હુસૈન તેઓ ચાર પયગમબર નહોતા પણ છેલ્લા પયગમબરના સિખ્યો અને તેઓની બાદ અનુક્રમે ગાદીએ એસનાર ખલીફા હતા, તેમાંના કોઈને પણ પયગમબર માનનારને મુસલમાનો મુસલમાન નહિ પણ ક'ફર માને અને તેવા માણસથી અળચાળ રહે. કેમ માહારાજ હિંદુ બ્રાહ્મણો? તમારામાંના કોઈની હોરટરી આખતની હુશિયારી અને લાપતાલ એક લીધી? શાંઆ અને સુન્નીયોમાં જે મત ભેદ છે તે આ વિષય સાથે જરાએ સંબંધ ધરાવેલો નથી માટે તે અત્રે લખી લખાણ કરવાની જરૂર નથી વળી જરૂર વિદ્વાત અને પોતાનું જ્ઞાન જાહેર કરવા લખે છે કે “હવે તાજઆ કરવાનું” ધર્મનું ફરમાન છે એમ શીરસ લોકો માની તાજઆ બનાવે છે. “તાજઆ બનાવવા” એવું ફરમાન કુરાનનું નથી; તેમ ઉપર લખેલી કંઠકયા, અમર વંતે મળતી કોઈ પણ વાત કુરાનમાં લખી નથી.”

તાજઆ બનાવવા ધર્મનું ફરમાન છે એવું શીઆ માનતાજ નથી અને ઇરાન જેવા શીઆમાંના દેશમાં ઘણા સ્થળે એક તાજઆ પણ બનાવવામાં આવેલો નથી. તાજઆ બનાવવા એ માત્ર એક રૂઢી પ્રચલિત ધર્મ ગણેલી છે, અને તે રૂઢી તયમુરસંગ બાદશાહના વખતથી હયાતીમાં આવેલ છે, તે પેલમાં તાજઆ થું છે તે કોઈ જાણતું પણ નહોતું હમણા શીઆ તથા સુન્ની લોક કેટલાક કાળથી ચાલતી આવેલી રૂઢી મુજબ જેમ તાજઆ બનાવે છે તેમ કેટલાક હિંદુઓ પણ બનાવે છે.

નિચ તથા પાક યકીદ અને પાક તથા પરદુઃખ બંજન હજીરત કામામહુસયન વચ્ચે ફરજીય માનના મથકે યુદ્ધ જામવાનું જે કારણ લેખકે આપ્યું છે તે સદતર પાયા વિનાનું છે તે કારણ લખવામાં અજ્ઞાન લેખકે એવાતો અસંભવતા બધી સમજો વાપરી છે કે મુસલમાનોના હૃદયમાં કટારી સમાન બોંકાય છે અને હજીરત કામામહુસયન, યકીદે શાદી કરી તે બાબત જાણી કરજલામાં યુદ્ધ કરવા ગયા તે તદ્દન જુદું સદતર જાહુ પાયા વિનાનું લખ્યું છે. આવી વાતો કોઈ અબણ મુખે બહાર પાડી હોતતો વધારે ફેલખોર થવાનું પણ નહોતું. પરંતુ જ્યારે એક વિદ્વાનોમાં ખપવા માંગતા બ્રેન્યુએટ ગ્રહરચના કળવાયલા કાળ-જમાં આ બિનાએ જન્મ લીધો અને વિદ્વાનોના બંડાર બુદ્ધિપ્રકાશ માસિક મારફતે પ્રગટ થઈ ચારે સમજુ ઇસ્લામીઓના મનમાં એના સખધમાં જેટલો તિરસ્કાર ઉત્પન્ન થાય તેટલો એકાદ સમજવો જોઈએ. જે સખસ ઇસ્લામી તવારિખો અને ઇતિહાસો જુલે અને તેને લગતા પુસ્તકોમાં આપેલી હકીકતનું રહસ્ય સમજે તેજ મુજ કારણ તો જાણી શકે. તે લેખકમાં એ સમજુ સમજવાની શક્તિ હશે કે નહિ તે પણ એક શકનીવાત છે. જ્યાં સુધી આખતને લગતા પુસ્તકોનો જરાબર અભ્યાસ કર્યો ન હોય ત્યાં સુધી બીજા હિંદુઓ પણ આ કારણ સમજ શકશે નહિ, પણ જે કોઈ Political View એટલે રાજ્ય સખધી તરીકે લગતું છે અને ઉત્તેજ ઇતિહાસ કરીએ તે મિષપક્ષપાતે લખી મરાછે તેમણીજ હિંદુઓને જાણી કરવા થીક ધર્મ પડ્યો. મુસલમાનો તો તે વિષે પણ સારી પેટે જાણી છે.

હજરત મોહમ્મદ સૌ ની વફાત (સ્વર્ગવાસ) બાદ હજરત અબુબકર, ત્યાર પછી હજરત ઉમર અને તેમની પાછળ હજરત ઉસ્માન અને તેમના મરણ પછી હજરત અલી, એમ અનુક્રમે ખિલાફતની હકુમત ઉપર આવ્યા અને ગાદી નશીન થયા. ચોથા ખલીફા હજરતઅલીના વખતમાં ગીચ યજીદના બાપ અમીર મઆવીયા સામ (સીરીયા) પ્રાંતના મવર્નર હતા. આ મવર્નર ત્રીજા ખલીફા હજરત ઉસ્માનના સગા થતો હતા. જ્યારે હજરત ઉસ્માન શહીદ થયા (લોકોના હાથથી મરાયા) ત્યારે અમીર મઆવીયાએ પોતાના દેશના માથુસોને ઉમરે ૧૬ હજરત ઉસ્માનના ખુનનો બદલો લેવાનું કારણ આપી અને હજરત અલી સામે બળવો ઉઠાવ્યો પણ હજરતઅલી સામેની સર્વ લઘુધર્મોમાં તે દ્રર પાત્ર, અને શાન્ત થઈ બેઠા, પણ જ્યારે હજરતઅલીની શહાદત બાદ તેઓના વડીલ પુત્ર હજરત ઇમામહસન ગાદીએ બેઠા ત્યારે વળી અમીર મઆવીયાએ બેઠા ઉઠાવ્યું. પરિણામે હજરત ઇમામહસને બે કે ગાદીએ બેસવાનો પોતાનો હક હતો તો પણ કેટલીક મસલેહતોના કારણથી અને એક તરફ ચાલેલા કાવતરાંના સખમે લોકોમાં પડેલી કુટકાટથી અમીર મઆવીયા સાથે સલાહ કરી લીધી અને પોતે એકાંતમાં જ રહી માથવા લાગ્યા; હવે અમીર મઆવીયાના મનમાં તે મજેલી બાદશાહત પોતાના વંશમાં ચાલે, એવો લોભ ઉત્પન્ન થયો તેથી તેમણે અંદર અંદર ખટખટ કરાવીને હજરત ઇમામહસનને કોઈના હાથે જીવ અપાવીને શહીદ કરાવ્યા, હજરત ઇમામહસનની બાદ કરારનામા પ્રમાણે હજરત ઇમામ હુસેન (હજરત ઇમામહસનના નહાનાબાઇ)નો ગાદીએ આવવાનો હક હતો, પણ અમીર મઆવીયાએ તે કરાર પાળ્યો નહીં અને પોતાની જ વંશમાં ગાદી ચાલે એવી યુક્તિઓમાં નવા રહ્યા. હજરત ઇમામ હુસેનજી ગાદીએ આવવાના ખરા હકદાર હતા, પણ અમીર મઆવીયાની ચાલાકીયોથી અને સીરીયાના મુસલમાનોએ બે ઇમાનીથી તેમ બન્યું નહિં હજરત ઇમામ હુસેન અમીર મઆવીયાના વખતમાં મદાઈના દેશ હતા હવે મુસ્લમાની ધર્મમાં એવી આજ્ઞા છે કે પયગમ્બરની બાદ મુસલમાનોને માટે કોઈ Spiritual and temporal Leader નેઇએ અને તે લીડર એટલે ઇમામ, હજરત મવલાઅલીની પછી તેમના બન્ને પુત્રો હજરત ઇમામહસન અને ઇમામહુસેન છે એમ સાખીત નેઇવું હોવાથી ધર્મના નિયમ પ્રમાણે મુસલમાનોએ હજરત ઇમામહુસેનના હાથ ઉપર બયઅત Oath of Fidelity કરવી જોઇતી હતી. જેઓ ઇમાનવાળા હતા તેઓએ હજરત ઇમામહુસેનના હાથ ઉપર બયઅત કરી અને તેઓને ઇમામ તરીકે સ્વિકાર્યા પરંતુ જેઓ અમીર મઆવીયા (જે આ વખતે પોતાની ચાલાકીથી પૂર્ણ સત્તા જમાવી બેઠા હતા)ના પક્ષના હતા તેઓએ અમીર મઆવીયાના હાથ ઉપર બયઅત કરી; છતાં અમીર મઆવીયાને એવીજ ધાર્તી રહી કે જ્યાં સુધી હજરત ઇમામ હુસેન મારા હાથ ઉપર બયઅત કરશેનહિં ત્યાંસુધી મારી સત્તા સધળા ભોકા ઉપર પૂર્ણ જમશે નહિ. તેથી તે ધણી ભોકા સહિત ઇમામહુસેનની સેવામાં હાજર થયા અને બયઅતની માગણી કરી હજરત ઇમામહુસેને જવાબ આપ્યો કે ઇસલામી હકુમત ખરું જેવો મહારા નાના માનુશીના પિતાની ગાદી છે એટલે હું તે ગાદીનો ખરા હકદાર છું અને હજરત પયગમ્બર

(મહારા નાના સાહેબે) મુસલમાનોને મને ઇમામ માનવાની આજ્ઞા કરી છે તેથી તેમાં તમારો હક કંઈ નથી અમીર અમ્માવીયા લાચાર થઈ કેટલોક ધમકી આપી પોતાની રાજધાની દમાસ્કસ તરફ ચાલ્યા ગયા. ત્યાર પછી કેટલાક દીને તે મરણ પામ્યા અને તેમને હોકરા નીચે યજીદ ગાદીએ આવ્યો તેણે પણ પોતાની બાદશાહી રચાવી બનાવવા અને પુણ્યપણે જમાવવા માટે લોકોથી બચત કરાવવા માંડી અને હુઝરત ઇમામ હુસેન પાસેથી પણ બચત લેવાનું નક્કી કર્યું અને તે વિષે હુઝરતને કાગળ લખ્યા પણ હુઝરતે પ્રથમની પેઠે જવાબ આપ્યો. હુ હકુમર અને સત્ય ઉપરથી અને તું પદચાલતો તથા અગત્ય ઉપર છે તેથી સત્ય અસત્યની તાબેદારી કોઇપણ કાળે કરનાર નથી, તે ઉપરાંત તું ઇમામ હોવાનો તો કંઈ મુસલમાનોને અમરાહ કરવા એટલે અમરે ચલાવવા વારે છે તેથી પણ તારા હાથ ઉપર બચત કરવી દુરસ્ત નથી; તેમ મહારા તરફથી મને કંઈ નુકસાન પોંદાયવા જેવું પણ નથી. કારણકે હું તો અત્રે એકાંતવાસ જીવું છું મારા મારું નામ બે વિસારી મુક.

બીજી યજીદની કંઈ પણ યુક્તિ ચાલી નહિ ત્યારે તેણે એક અબદુલ્લા ઇબને ઝીયાદ નામના મણ્ડરને મોકલાવી હુઝરતને શહીદ કરવાની બાજી રચી. હવે જે લોકો અમીર અમ્માવીયા અં. યજીદના હાથ ઉપર બચત કરી ચુક્યા હતા તેઓને પોતાના પેગમબરની આજ્ઞાનું બાન થયું અને તેઓને લાગ્યું કે આપણા ખરા ઇમામ તો હુઝરત ઇમામ હુસેન છે તેઓનાજ હાથ ઉપર બચત કરવી જોઈએ અને તેમ જ નહિ કરીએ તો નહીં નફરતથી શરૂ થાય. આવા વિચાર મનામાં આવતાજ તેઓએ હુઝરત ઇમામ હુસેનને એવી મતલબના પત્ર લખ્યા કે આપ અત્રે શહેર કુફામાં પધારો. અમોને અમારી અધર્મતા બાન થયું છે આપણ ખરા ઇમામ અને પુણ્ય છો એવી પેગમબરની આજ્ઞા અમને યાદ આવી છે અમો સહજા આપના હાથ ઉપર બચત કરવા તત્પર છીએ. હુઝરત ઇમામ હુસેનને પોતાના પુણ્ય ભવતા હુઝરત મવલાઅલીના વખતથીજ કુફાના લોકોના સખંધમાં એવો શક હતો કે આ લોકો જેવી રીતે લખે છે તેવી રીતે કદી વર્તશે નહિ તેથી તેઓને લખાં મોકલ્યું કે અમારે માટે આ મુસાફરી કરતાં એકાંત વસનાં ખુદાની યાદ કરવી તેજ બહેતર છે પણ લોકોએ નહિ માનતા આમંત્રણ ઉપર આમંત્રણ મોકલ્યા અને પધારામણી માટે પુણ્ય અરજીઓ લખી જેથી છેવટે હુઝરત ઇમામ હુસેનને કુફે જવાનું કમુલ કરવું પડ્યું. પણ ત્યાં જવા પેહલાં એકવાર વધારે તેઓની પરીક્ષા કરી જોવા માટે હુઝરતે પોતાના પિતાજી ભાઈ હુઝરત મુસલીમને એલચીપદ આપી કુફે મોકલી લખી જણાવ્યું કે હમણાં મેં મારા બહેન મહારા ભાઈને મોકલ્યા છે તમે તેમના હાથ ઉપર બચત કરજો, બપોરે તમે મારો ઉપર પુણ્ય આરથા રાખોજો એવી ખાતરી મેં મને આપી તો હું પણ આવીશ. બપોરે હુઝરત મુસલીમ કુફામાં પોહ્યા ત્યારે લોકોએ તરતજ તેઓની બચત કરવી શરૂ કરી અને પુણ્ય આરથાવાળા છે એવી ખાતરી કરાવી હુઝરત ઇમામ હુસેન ઉપર ત્યાં પધારવાના પત્ર લખાવ્યા. બપોરે હુઝરત ઇમામ હુસેન પોતાના ભાઈના લખેલા પત્રો વાંચ્યા ત્યારે તેઓ પોતાના સગા વહાલા બાલબચ્ચા અને કુટુંબીયો સહિત મક્કા શરીફથી કુફા તરફ રવાને થયા. અત્રેથી ઇમામ હુસેનના રવાના થઈ ચુક્યા બાદ તરતજ કુફાના લોકોએ બે વાકાં કરી

દેગો રમી હજરત મુસલીમને અત્યંત દુરતાથી શહીદ કરી નાંખ્યા. હજરત ઇમામ હુસેનને જે વાતનો બચ હતો તેજ બચ આગળ આપ્યો. સારા સમાચાર કરતાં માઠા સમાચાર વેઢવા પોંદ્યે છે તે નિયમાનુસાર હજરત અર્ધા વાટેજ પોંદ્ય્યા હતા એટલામાં તેઓને પોતાના ભાઈ સાથે કુશ વાશીઓએ કીધેલી ભેવફાઇના અને વિના અપરાધે કીધેલી શહાદતના સમાચાર મળ્યા. હવે હજરત વિચારમાં પડી ગયા અને સત્યાસત્યની ખરી ખાતરી થવા થોડીક દુર આગળ વધી કરબલા નામના જંગલમાં પડાય નાંખ્યો એટલામાં તે ત્યાં યઝીદની શૈજ પણ આવી પોંદ્યી. અને દુરાત નામની નદીની આસપાસ વીંટલાઇ વળી. મુહરરમ અસમી સાતમી તારીખથી હજરતજી અત્ત જળ બંધ થું અને તે શયતાન શત્રુઓએ કહુંકેયના હાથે ઉપર બચાત રહે, નહિતો અમે તમોને શહાદ કરીશું. હજરતે તે જોઈને કહુંકેય તરફ ગંભીર કામગીરી લખી બેલાવી હવે દેગો રમોએ. તોપણ હું અસત્યની તામેદારી કદી કરનાર નથી. મને રસ્તો આપો મને તમારી ઇમામત Leadership કરવાની કાંઈ જરૂર નથી. આ, આગળ મુખી તજ જવાને પણ કેહતા હશે તો હું તૈયાર છું. પણ તે લોકોએ માન્યું નહિ. હવે યઝીદની બીજી મોહટી શૈજ પણ ત્યાં આવી લાગી. કુશ યઝીદની ત્રીસ હજાર શૈજ એકઠી થઇ અને મુહરરમની દસમી તારીખે સવારમાં યુદ્ધનો આરંભ થયો. હજરતની સાથે કુશ પુરખામાં નાહના મોહટા મળ્યા જુજ આશરે બોહલેર કે એસી માણસ હતાં અને બીજી ઓછો તમા બેહમા હતી.

હજરતે નવમીની રાત ઇશ્વરમકિતમાં ગુમરી. સર્વે હુસેનને નજી દીવસથી અન્ન જળ બંધ હતું તેથી ધણજ અશક્ત થઇ ગયા હતા તોપણ સવા માં ગરમ યુદ્ધ શરૂ થયું ત્યારે હજરતના ત્રીસ શૈજો એક પછી એક ધણજ શુરવીરતાથી લડી ત્રણ દીવસના ભુખ્યા તરસ્યા શહીદ થયા અને હજરત ઇમામ હુસેન પણ બપોરના વખતે ત્રણ દીવસના ભુખ્યા તરસ્યા પોતાની ગળજ એક પુત્ર મુકી શહીદ થયા. તેજ પુત્રની વંશમાં, એક દો નો એક વિભાગ એટલે હુસેનની સાદાત ગણાય છે.

આવા બનાવ ઉપર મુસલમાનો વિવાધ કેમ ન કરે? અને તેઓના રમરણ બીન્દ કેમ ન બનાવે? તેઓએ પોતાના શીષ્યોને અસત્યની તામેદારીથી બચાવવાની ખાતરજ અરે પવિત્ર ઇસ્લામી ધર્મની આગેવાનો રક્ષણ માટેજ એવું કદ વેંધ્યું છે. અમે મુસલમાનોને એક લીધે નાપાક અધર્મોની તામેદારીમાં નહિ પડવાદેવા માટેજ તેઓએ પોતાના હજરત અખબાસ જેવા યુવાન ભાઇને અને મોહમ્મદ જેવા નવ દસ વર્ષના બાણજને, હજરત કાસીમ જેવા શુરવીર બતીબને અને હજરત અલી અકબર જેવા અઢાર વર્ષના યુવાન પુત્રને અને અલી અમ્મર જેવા છ માસના નાહના બાળકને નજરો નજર ત્રણ દીવસના ભુખ્યા તરસ્યા શહીદ થતા બેવાના અસલ કુટો વેંધ્યા છે. ઇતિહાસમાં લખ્યું છે કે હજરત અલી અકબર નહિ હોત તદ્દન હજરત પયગમબરને મળતી આવતી હતી. જ્યારે તેઓ મેદાનમાં લડતા મારે ઉભા રહ્યા ત્યારે શત્રુઓએ બાણ શાક્ષાત પયગમબર લટકા ખડા થયા છે એમ ધારી પોતાના હાથ શહી લીધા હતા. હજરત ઇમામ હુસેનની હિંમત, વૈરતા અને ઇશ્વરેશ્વરને પામ્યા વિન રહે એવા કલબાવને કાણ પામવાતું છે? આપું સખ્ત યુદ્ધ બામ્યા હતાં જરાએ

હિંમત કાર્ય નથી અને અદલાહની મરજી ઉપરજ રાજ રહ્યા છે. તેઓ આરી (દુશ્મનો)ના દળમાં જઈ પોતાના પુત્રો ભાઈઓ સગા સખથી વગેરે સેવકોની લાશો ઉપાડી લાવતા હતા અને જરા પણ નાચુશીના ઉદગાર ન કાઢતાં એમજ કલા કરતા હતાકે હે ઇશ ! જેવી તાકત ઇચ્છા. તેઓએ પોતાની બેગમે તથા બેદનોને વસીયત કરી હતી કે તમે કાઢને આપ દેતા નહિં કારણકે તે આ છુપી સહનશીલતા અને ક્ષમાશીલિતી ઉત્પન્ન છે. હવે હિંદુભાઈઓએ જાણવું જોઈએ કે જ્યારે હશાશ રાજ્યએ પોતાની રાણી કેકીને આપેલું વચન પાળવા માટે શ્રી રામચંદ્રજીને વનવાસ દીધો ત્યારે તેઓએ કેવો ક્રોધાલ્લ કીધો હતો અને તેઓ કેવી રીતે વિલાપ કરતા હતા અને શ્રી રામચંદ્રજીની માતા કે નય્યા પોતાના પુત્રને વનવાસ જતો જોઈને વિલાપ કરતી હતી. એટલે સુધી દયાશીલતાને પુત્રના વિયોગનું દુઃખ લાગ્યું કે તેઓ ત્રણ પાંખા. બે કે તેઓને તો પોતાના પુત્રનું વનવાસની સુદૃઢ વોલા પછી પાછા આવવાની આશા પણ હતી પરંતુ અહિં તો હઝરત ઇમામહુસેનને અને તેઓની બેગમેને પોતાના પુત્રના પુત્રો અને ભાઈઓ વિગેરેના પાછા આવવાની જગ્યાએ આશા નહતી. તેઓને પોતે અને તેઓના બચ્ચાંઓએ ત્રણ ત્રણ દીન સુધી સખત તકા અને વગડામાં બુખ્ય ને તર. વેઠી અને અસખ્ય કષ્ટ સહન કર્યા તો પણ જરાએ અધીરા ન થતાં ઇશ્વર નો પાછળ માન્યા હતા અને પોતાનામાંથી કાઢને પણ શહીદ થએલા જોતા ત્યારે ઇશ્વર પાસે પ્રાર્થના કરતા કે હે અલ્લા ! અમે તહારી પરીક્ષામાં પ્રેરપુરા પાર ઉતરીએ. એવી શકિત અમને આપતો હોજે પુસ્તકોમાં લખાએલું છે કે ઇસુખ્રીસ્તને જ્યારે શુળીએ ચડાવવા લાઇ ગયા તે અગાઉ (ખ્રીસ્ત) એના મત પ્રમાણે ઇસુખ્રીસ્તે ત્રણવાર પ્રાર્થના કરી કે “હે બાપ ! બે તહારથી અની શકે તો આ (સુસીયતનો) પ્યાલો મહારથી દુર કર” પરંતુ હઝરત ઇમામ હુસેન તેના અપ્પા ન બનતાં ઉમ્મતીઓ (શિષ્યો)ને આશીર્વાદ આપે જતા હતા. જ્યારે તેઓ જર અને બાલાઓના જખમોથી અશક્ત થઇ ધોડા ઉપરથી બોય ઉપર આવ્યા ત્યારે તેઓના શરીર ઉપર એટલા તીર વાગેલા હતા કે તેઓનું શરીર જમીનથી અદર રહ્યું હતું અને એવા વખતમાં પણ તેઓ અસરની (સાંજની) નમાઝ શુઝારતા રુક્યા નહોતા.

આ હકીકત મેં ઘણી ટુકાણમાં લખી છે તેઓની શહાદતની બાદ તેઓના કુટુંબીઓને કેદ કરી શત્રુઓ વઝીદની સમક્ષ લઇ ગયા આ વર્ણન એવું તો કશું રત્ન નરપુર છે અને હવે બેદ છે કે સુધીની ઉત્પતિથી એવાર લગી એવો બનાવ બનેલો જાણવામાં નથી. હઝરત ઇમામહુસેન જે શુરવીરતા, ધૈર્યતા, સહનશીલતા, ઇત્યાદિ સદગુણો બતાવ્યા છે. તેના મરસીયા માત્ર મુસલમાનોજ નહિ પણ ઈંગ્રેજો સુદાં કહે છે અને તેઓની પાછળ માતમ અને સુહરરેમનાં દસ દિવસ વિલાપ કરે છે. લખાણ થઇ જવાના સખબે, બધા અંગ્રેજ નિકાન લેખકોના પુસ્તકોમાંથી ઉતારો નહીં કરતાં માત્ર જેમ્સ કૉકરન સાહેબે ચીનના ઇતિહાસમાં જે કાંઇ લખ્યું છે તેની તરફજ અમારા હિંદુભાઈઓનું ધ્યાન દોરવું મુનાસબ સમજીએ છીએ. જેમ્સ સાહેબ લખે છે કે-પૃથ્વી ઉપર શુરવીરતામાં રસ્તમનું નામ જગપ્રસિદ્ધ છે તો પણ કેટલાક પુરૂષો એવા થઇ ગયા છે કે તેઓની બહાદુરી આગળ રસ્તમનું નામ લેવું પણ ચોક્ક નથી. શુરવીરતામાં પેહેલો નંબર હઝરત હુસેનનો છે કેમકે કરબલાના મેદાનમાં

અરમ લાલ જેવી તપતી રેતી ઉપર ત્રણ દિવસની બુખ તરસ હોવા છતાં તેઓએ એવાં એવાં કામ કર્યાં છે કે તેઓની સરખામણીમાં રૂસ્તમનું નામ તેજ માણસ લઇ શકે કે જે ઇતિહાસથી તદન અબળપ્રયો હોય. કોની કલમમાં એવી કોવત છે કે તેઓના અથથી ઇતિ સુધી જેવો જોઇએ તેવો એકવાલ લખી શકે ? કોની જીભમાં એવું જોર છે કે ત્રીસહજાર પુખ્તપર જનુઓના દળની આગળ હજારેક ઇમામ હુસૈન અને તેઓની સાથેના બોહોતેર માણસોએ બતાવેલી શુરવીરતાનું મથાસ્થિત વર્ણન કરી શકે ? અને તેઓમાંના દોઢની શહાદત, હિમ્મત, ધીરજ, અને બહાદુરીનું બરબર ખ્યાન આપી શકે ? એવા કયા માણસોની રૂપના શક્તિ તીવ્ર હશે કે જેઓ, શુ' શુ' આશ્રિત હજાર ઉપર શુકરી તેના કંઠમાં પાડી શકે ? જ્યારથી કે સ્વપ્નદેશ છાંડે છે તેમ જોઈએ સેનાધિપતિએ હજારો ૧૦૦૦૦૦ નેમારથી વડે ઘેરી લીધા. ત્યારથી તે છેલ્લે હજારનું સિંહ શરીરથી છુદ્ડ થયું ત્યાં જ પોતાના આ કંઠથી કાફર જેવા જનુઓનો મુકાબલો કર્યો. પણ સત્યતાના મેદાનમાં જીતી નહીં, ત્યાર તરફ ત્યાર જનુઓની યમીદની ૧૦૦૦૦૦ દસ હજાર ફોજ હતા. જેમાંથી વડોળીઓની પેટ તોરોનો વરસાદ વરસતો હતો. અને પાંચમે જનુ અરબસ્તાન તરફ હતો. કે તેના જેવો તોડો બીજો કોઇ રથજો બાગ્યેજ હોય છે. તે તડકને બીજા કાશી ઉપા નહિ આપતાં લોકો એજ કહી શકે છે કે અરબસ્તાનના તડકા જેવે અરબસ્તાનનો તડકો છે. અને છોડો જનુ એ રેતીનું મેદાન હતું જે તપતા સૂર્યના તાપથી ૧૦૦૦૦૦ પહોં પહોં તે તેને દરીયાએ કહાર Angry ocean કહેવો જોઇએ અને પરપોટા તે બની શોભાના પગમાં ત્યાંથી પડેલાં ફોજો ગણવા જોઇએ, અને સર્વે વધારે દુર અને અધિરા જનુ તે બુખ તરસ હતાં કે જેમની આગળ મજબુતમાં મજબુત માણસ અને ખરા શુરવીર પુરુષો જે શેઠ ખાઇ જાય છે. બુખ અને તરસથી તે સાહેબોના જોએ ફાટી જતી હતી છતાં તેઓએ આવા રજુસંગ્રામમાં હજારો બે દીનેતો મુકાબલો કર્યો હતો. ખરી શુરવીરતા તો એનું જ નામ. રૂસ્તમની બહાદુરીનીતો એની આગળ વિસાદજ નથી. " (વાંચકોને યાદ હશે કે તેઓ આ શુરવીરોના સંબંધમાં ચોરોના બચથી વાવમાં બરાઇ બેસવાનું લખ્યું છે. આફરીન છે તે દેખકની બુદ્ધિના પ્રકાશને) વાવ વિષેનું વર્ણન વિગેરે લખતાં લેખકે પોતાની સભ્યતા અને દયાઈ બતાવવા માટે આવા ઇમામ માટે કેવા શબ્દો વાપર્યા છે જેમકે (મજબાહલા) " જનુની હુસૈન " " તે મરાયો " આવા અસભ્ય શબ્દોથી મુસલમાનોના દિલ ધણીજ દુખાયા. કેમ ન દુખાય ? ત્યારે મુ'બાઇ પ્રેસીડેન્સી મોહમ્મદન એજ્યુકેશનલ કોનફરન્સની યાદી બેઠક અમદાવાદમાં થઇ અને કોનફરન્સના છેલ્લે દિવસે કોઇનો તીરસ્કાર કરવાના વિચારે નહિ પણ ફક્ત દલીલની ખાતર જનાબ નવાબ ઝાહા નસરુલ્લાખાન સાહેબ માત્ર એટલુંજ બોલ્યા કે " કોન્ફેરન્સમાં કોઇ આગ્રહદાર નવાબો કે શહેરો નથી " તે ઉપરતો કેટલાક હિંદુઓ એકદમ તુટી પડ્યા અને પક્ષાપક્ષીના પડળથી અંબાજ જતા અને ડો કરો ખાઇને પણ ફરેલ જેવા દેખાતા કોઇ લાલાબાઇએ તો "ખજાજનું લાવબલ" થાય એવાજ શબ્દો દોઢી દીધા, તો પછી આ અમારા જનનમાલના સરદાર, અમારા જીવનના આધાર, કે જેઓના મુખારક નામનાજ પ્રતાપે અને ઇસ્લામી હસ્તો ભોગવીએ છીએ તેઓના સંબંધમાં

“હનુની” “મરાયો” એવા તોછડા શબ્દો લખાએલાં જેમ અમને કેટલું દુઃખ થએલું હોતું જોઈએ તેનો હિંદુભાઈએ તર્ક કરી લે તો બહુ સાર. આ એવું દુઃખ છે કે ખરા દિલથી માફી માગવા સિવાય અને પુરેપુરો પશ્ચાત્તાપ કર્યા વિના તેની અસર નાબુદ થાય નહિ. જેર, લેખકની અજ્ઞાનતાનો વળી એક પુરાવો આગળ રજુ થએલો છે તે પણ વાંચી જુઓ. લેખણ સાહેબ ફરમાવે છે કે, “હુસેન મરાયા પછી કરમલેથી તેની લાસ મક્કામાં લાવ્યા અને ત્યાં દફનાવી. “મક્કામાં તેની કબર ચણાવી છે કે જ્યાં મુસલમાન ધર્મ પાલનારાઓ હજ કરવા જાય છે. “આ કબર ખીરની હોવાથી તેનું દરજ્જન પ્રત્યેક મુસલમાનને પાવન કરે છે એવું મત હોવાથી મરાયો અને જેર અને તેટલે વધારે ત્યાં જાય છે અને પવિત્ર થાય છે પરંતુ એટલું જરૂર નથી. કારણ કે મક્કા ધણું દુર છે, એ રીતે વિગેરે સમગ્ર સાબન હોવા છતાં “મરીમીને” વગર માણસથી ત્યાંની યાત્રા થઈ શકે નથી આ સ્થિતિ હોવાથી અને “સૈયદ” જેટલું દેહ ગરબણું કર્યાનું નક્કી તેઓના મનમાં સ્ત્રી જવાની તેઓએ તેનું “મરાયું” કરવું જોઈએ એવી દૃઢ આસ્તા મુસલમાનોમાં જાણીતી મત છે.”

હુસેન ઇમામ હુસેનની લાસ મક્કામાં લાવવામાં આવી નથી જલકે તે તો કરમલામાં દફન થએલી છે અને ત્યાંજ આલીશાન મોઝો બંધાવવામાં આવેલો છે, મક્કામાં તો અમારા પપ્પાનગર પછાત થયેલા નથી તેઓ પણ મદીનમાં દફન છે, અને જે લોકો મક્કે હજ કરવા જાય તે આની સાથે કાંઈ સમ્બંધ ધરાવતા નથી તે તો ક્યાંજ જુદા છે મક્કામાં પ્રાચિન કાળવા એક કમ્પ્લેક્સ નામનું પવિત્ર સ્થળ છે જે સર્વ ઇસ્લામીક ચણું હતું ત્યાં કેટલીક કિયાએ થાય છે અને તેમને હજની સાથે સંબંધિત છે. આ હુસેન ઇમામ હુસેનના અંત ની મવલાદમાં કહો કે વંશમાં અમારા પાક પપ્પાનગર પછાત અને અમારા હુસેન પછાત થયેલા છે. આ ઉપરથી જાણારા કે હુસેન હજ સમ્બંધી એ લખાણ છે તે તદ્દન ખોટું અને ગાનરહિત છે અલબત્ત હુસેન ઇમામ હુસેનની કબરની કીયારત (દર્શન) કરનારાઓને મોહનું પુન્ય થાય છે અને તેટલા માટે કેટલાક પૈસાદાર ઇમાનદારો એક કરમલા સુધી જઈને પણ દર્શન કરી આવે છે. અને જે લોકો જાય છે શકે તેવાઓ માટે તે ઇમાનદાર રમરણચિન્હ તરીકે તાલ્યાનો રીવાજ પ્રચલિત થયો છે. એમાં કાંઈ શક નેવું નથી, પણ તાલ્યાનો ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થઈ તેનો વિષય ચર્ચાવામાં આવી સદતર જુદી મત ધરાવતા બાબતોને શા માટે વચમાં નાંખી અને અપમાન યુક્ત વેણે એક વિનય ભરેલા વિદ્વાનના મોહમાંથી કેવી રીતે નીકળ્યા તે સમજાતું નથી. હું આગળ લખી ચુક્યાં છે કે તાલ્યાનો પહેલે તે હજરત રમરણ ચિન્હાઈએ તૈમુરે શરૂ કરેલી લાગે છે પણ તે માત્ર રહ્યો છે અને શરૂમાં તેની બાબત કંઈ પણ ઇશારો નથી. હવે તાલ્યા સાથે જે પુરાક યુવળી કાઢવામાં આવે છે તે વિશે લેખકે ત્રિચાર્યા વિના કેવું હસવા સરખું લખ્યું છે તેની તપાસ લખએ, લખાણ એવું છે કે—

“તાલ્યા ઉપર પુતળી બનાવી ચોટે છે તે પુતળી હુસેન સૈયદની જેમનવવા જે ખાસ “નિમાણ” થઈ હતી અને જેને માટે તેણે જાહેરી અર્પણ કરી, તેની આશુતિ છે કબર

જાહેર પુતળી બનાવી ચુકવાથી જે સંસાર સુખ તે બાઇનાં સંબંધથી સૈયદ હુસેનને
 "ભોગવવાની તૃષ્ણા હતી તે સુખ જાણે તેણે પ્રાપ્ત કર્યું હોય એમ મુસલમાનો માનતા હોય.
 "એમ કહ્યાં છે."

બાઇઓ ! હઝરત હુસેનની શહાદતનું કારણ હું સંક્ષિપ્તમાં લખી ચુક્યો, હવે જે
 પુતળી કાઢવામાં આવે છે તે વિષે મુખતેસર હકીકત આપું છું. અમારા પાક પયગમબર એક
 સત્રીએ યુરાક નામના ઘોડા અને પરીના જેવાવને મળતા જનાવર ઉપર અસ્વાર થઇ ચેઝારાજમાં
 એટલે અરશ (આમશ) ની મુરતદ જે અધ્યક્ષ હતા તેને જાણીને Noturn કોં જામણ
 કહે છે તે પ્રસંગની અસ્વારીના સ્મરણ થાય તો યુરાક બતાવવામાં આવે છે. અને તેને
 અને નહિ કે અમારા કાબેલ હસ્ત હોય તેમ જ હઝરત ઇમામ હુસેન
 મોહમાં પડી તેણેના બીજા ચાલારની સામે જંગ કરવા તૈયાર થયા
 તરીકે. એમ લખાયા છે. જરણ અમારા ધારવા મુજબતો લેખકે આ
 અસાનતા અગર યોહી સમજ છે કારણ કે હઝરત ઇમામ હુસેન જે કહે
 સખ્યો પ્રથમ આવજા ગયેલાં છે તેમાં જોરત સંબંધી કંઈ પણ તકરાર છે નહિ. એવી
 મોહની વાતો તો આટલકના રેજના નાગરિકો અગર નૃપશિઓનેજ શોભે કે જે બીજામાં
 હસ્તાં ફરતાં, માનવિત્તની મરજી વિન્ન, કોષ્ટ પછી કુમારિકાની સ્ત્રીઓ લાવી તેને ઉચકી
 જવામાં મોહદુ પરાક્રમ સમજે છે અને બીજો વિવાહિત અગર નહિ બીજો બેળવ
 આવે તો કામચેલ. "એ તો એ શરમ બની તેઓની સાથે જંગ મચાવવામાં અગર છેતરીને
 છટકી જવામાં પડી નથી. અમારા દીનદાર ઇમામ તો એવી મોહનથી કરોડો કોષ્ટ
 ફરજ હતા, વળી હુસેન ઇમામ હુસેનના નામને લેખક આગળ મૂકતા. "હાહ હુસેન"
 બતાવે છે અને માનવિત્ત દિવસોમાં લોકો આતમ કરતી વખતે જે "હાહ હુસેન" કહેતા
 બોલે છે તેને પોતે "હાહ હુસેન" શુદ્ધ છે એમ બહેર કરે છે, કેટલી નાદની ? મુસલમાનોમાં
 હઝરત ઇમામ હુસેનની શહાદત એક એવો બનાવ છે કે તે દરેક વરસે મોહરર માસમાં
 નવો અને તાજો જંગ મચાવતોની આંખો સામે ફરે છે તેથી મુસલમાનો કાંઈક ઉશકેરાએલા
 રહે છે અને તેની જાણે માટેજ આ સર્વ સાધનો તૈયાર કરે છે અને તાજાં તે સ્મરણ
 ચિન્હ અર્થેજ છે એટલું લખાણ માત્ર ખરું અને વાજબી છે. તે સિવાયની સધળી હકીકતનાં
 સતીઆમાં અમારે અપૂરું બહુ લખવાનું કારણ એજ છે કે તે આટલકમાં સદર બાબતો
 જે સદંતર ખોટી ખૂબી કરી છે તે, હવે પછીનાઓ અને અસાનોની નજર આગળ આવતાં
 તેઓને ખોટું રસ્તે ચલાવે નહીં.

પુલ્કિમકાસે જે વધારો છાપી દિલગિરી જેવું જાહેર કર્યું છે તે, તેઓએ જે અપમાન
 કર્યું છે, અને સમગ્ર મુસલમાન વર્ગ ઉપર જે સખત અને નહિ રૂઝાય એવો ધા કર્યો છે, તેના
 પ્રમાણમાં કાંઈ હીસાખામજ નથી. માટે તેઓએ અને આટલકના લેખકે ઇતિહાસી વાંચી મારી
 લખેલી હકીકત મેળવી જોઇ પોતાની જુદા કયુલ કરી હવે પછી આવું ઉતાવળીયાપણું ન થવા પામે
 તે બાબત તોખા કરી સર્વ મુસલમાનોની જાહેર પત્ર મારફતે ક્ષમા માગવી જોઇએ અને ત્યારેજ

તેઓ કાંઈ હમદરદીને લાયક કેહવાશે. નહિ તો કોઈ બાબુએ કદાપિ એમ પણ સમજાવકે હજી
 મુસલમાનો પ્રત્યે તેઓના મનમાં ઈર્ષ્યા અને દ્રેષ બરપુર છે અને જરૂર જણાતાં ઇસ્લામીઓને
 પાછા એમજ સંતાપશે. ગવર્નમેન્ટે પણ આવી બાબતોના પુરો ખદોખસ્ત કરવો જોઈએ છે
 અને હિંદુ નામરિકા જે વિદ્યાની આથમાં રહીને લખાણ અગર ભાષણ દ્વારા ગમે તેવી રીતે
 મુસલમાનોના મન દુખાડે છે તે માટે ઘટતા ઉપાય લેવા જોઈએ. હું જેમ પ્રથમ લખી ગયો
 છું તેમ વળી ફરીથી પણ લખું છું કે આ મહારા લેખને છુદ્ધિપ્રકાશવાળા જો ખરી રીતે ન્યાયી
 હોતો તો એ જાણી પછી જે સત્તા પ્રેક્ષકમાં પાળી જાય અને એમ થવાથી તેમની
 જાણનાર રહે એવા માની જાય. રહે જ નહીં પુણી કાળજી દરેક કોઈ
 કોઈ મારી ટાંગવાનું લખાણ પણ ખાતર અને મન પડત લખી લેખકે
 પ્રકરતે કલંકજ લગાડ્યો છે. મહેતો આ લખાણ ખોટી હકીકતના
 આધારે અને માત્ર જવાબનાર રૂપમાં લખ્યું છે છતાં કોઈનું મન વિના કારણે પણ
 દુખાયું હોય. તેજી કૃપા કરી ક્ષમા કરવી.

સમાપ્ત.

આ રજીસ્ટ્રી સી. ડી. ડી. કુરેસી નીળમુદીન અમીરદીને પોતાને માટે છાપી પાંચપદી
 અમલવાદમાં પ્રસીદ્ધ કર્યો.

ચાહેનું મોટું મથક.

અમોએ થોડો મુદત થયાં મુજબમાં કાંઠાવેલીની ચાહેનો જનરલ ડીપો ઉઘાડેલો છે
 અને ઉપલા ડીપોમાં લાલ, બ્લુ, તથા પીલો લખલના એક રતલી તથા અડધા રતલી ડબા
 આ મોટા જગ્યામાં તૈયાર મેલે છે તેમજ બીજાં ઘણી જાતના ડબાઓ અમારી ડીપોમાં મેલે છે.
 ઉપલી ચાહે તમામ દેશોમાં એકી અવાજ વખણાઈ ઉઠી છે તેમજ સરવે અહરસે
 અમારી આ ચાહે પસંદ કરે છે.

રાજા રજવાડા તથા ઉમરાવો માટે ખાસ મંગાવેલી

કેસમીર મીકચર ડબો ૧ કીમત રૂ. ૧-૧૨—૦

ગોલ્ડન મીકચર ડબો ૧ કીમત રૂ. ૧-૪—૦

દરેક જાખના આગરદાર વેપારીઓને ત્યાંથી મલશે.

વધુ જુલાસા માટે હેડબીલ તથા પ્રાઇસ લીસ્ટ જુવો.

એકલા મંગાવનાર

એમ. એ. ધીરાજવાલા કાંઠાવેલી ડી. ડી. પો. મચી બંદર રોડ મુંબઈ.

અંકમાં " સુસલભાનો મરી ગયા " એ લખાણ છે તેને કેમ ખોટો માનવો ? ખેર, હું મારા એક મિત્રની પાસે છેવટે ગયો અને તેમને જ્યારે આ વાદવિવાદથી વાકેફ કર્યો ત્યારે તેમણે ધર્મનું કામ જાણી ગયા બરેલી લાગણીની સાથે મુંઝાધ તરફની કેટલીક ગોઠવણ અને ઉતાવળની સવડ પથુ કરી આપી. ત્યાં ગયા પછી કેટલાક દીવસે મને એક કરટમ ઇન્સપેક્ટર આનસાહેબ ગળ્યા જેમની સાથે ઓળખાણ પથુ નહોતી છતાં તેઓ સાહેબ આ કામસંભાળી ઘણીજ તવાઓ અને એવી લેણકાતથી પેશ આવ્યાકે હું તે બદલ જેટલી તારીફ કરું તેટલી ઓછીજ છે તેમણે મને પોતાનેજ ત્યાં રહેવા વીગેરે જાગ્યત ધણો આશ્રય કર્યો પરંતુ મેં અહેસાન માનવાની સાથે તે જાગ્યત મારી માગી લીધી. આ ઉપરથી સાબેત થાય છે કે "તવંગરી બદિતઅસ્ત, નમમાલ" અને "નિદદશાને પુરમેશ મર અરઝમી" એ સાદી સાહેબના જોડે રહેવા માટેની માગણી.

લાકો નામ રાંઘ
નાડરા છે.

કામને માટે તા. ૧૫-૪-

૧૦. ૧૬ ઇસ્લામી આરિસ્ટર સાહેબના નં.

૧૨સને નવાસી કોમના કેટલાક શ્રીમંત ર

અને એમ નાણુ અરજ કરી કે "મારે આજે વખતે એક મિત્રની ઓફીસમાં જવું પથુ બંધ પાડે આપ કોઇ શિષ્ય ઉપર મારા ઉતાર પથુ અફસોસ હમર અફસોસ ! તે જેને મને જવાબમાં ખાણુવાળાનું નથી. તે ઉપરથી ફરીથી વિનંતિ કરવામાં જરૂર છે તે વીગેરેના કાંઈ પથુ બોલે તેના ઉપર ખડતાર નથી. એટલા ખુલાસા છતાં પથુ થયેલીજ માફક વાળવામાં આવ્યો જે ઉપરથી મારા મનમાં એમજ આવ્યું કે ધારે તે ની લાગવગથી સો યસો માણસનો પથુ બદોઅસ્ત કરી શકે એવા માણસો તરફથી હાલ જ્યારે એવો જવાબ મળે છે તો પછી દીનદારીના કામને એમની નંદા માંગવામાં નથી. એમની પરીક્ષાતો પુરેપુરી થઇ. "મજહબ મઅલુમ વહિમાયતે મજહબ મઅલુમ" એવો તો એકે સવાલજ નહોતો અને જો લુલે ચુકે હોતો તો જગીયા અને ભુતસાઝીના નવાજ કયાંથી હોય કે આવા નેક કામમાં વાપરવાની વધણ થાય. કોઇ એક માત્રમર માલ જદાવી એવું કામ કરે છે તો કલકે સધળી કામને માથેજ આવે છે. સાદી સાહેબનું નામ એવું છે કે "યુઅઝ કવમે યકે બેદનિશી કર્દ, ન કેહરા મનઝઝત માનદ ન મેહરા" એ ઉપરાંત કોઇ બીજા હરેલ ગૃહસ્થના વિચારતો એટલી હદ સુધીના જણ્યાકે ફલાણા ફાણા હાંદુભાઇઓ તોમના ખાસ મુરખી, અને માર્ગ અતાવનારજ છે તેઓ ગઈ તેવી એવી બુનરોગોને લુડી લુડી ગાળો બાંડે તોપથુ તેમની વીરધમાં એક અક્ષર પથુ બોલાવજ કેમકે વળી એક કામિલ કુલીને એટલે સુધી કમર કરીકે પોતે તો બામ નાજ લેવો પથુ અને ત્યાં સુધી બીજા મોઅમિન ભાઇઓને પથુ મૌન્ય ધારણ કરવાજ આશ્રય કરવો. ધન્ય છે પુર્વજો તરફની એમની પ્રીતિને ! વળી કોઇ સુસલભાનોની બે કામમાં અજનારાઓ તો મોજબોને ફક્ત અતાવવાનાજ કારણથી લાંબા લાંબા હાથ હલાવી અને ડાકી કુણુવીને બોલવા લાગ્યા કે જો કોઇ માથે લેનાર ઘણી મળી આવે તો તેઓ પથુ તેની સાથે અજવા તૈયાર છે. પથુ આ બધું મોલતુ કુળ ઉપર લોપથુ જેવુંજ હતું. એક કામનાજ થઇને ધર્મનાં કામમાં એવી બે પરવાઝ અતાવવામાં આવે તે કેવું ખોટું ! અને મુંઝાધમાંથી ઉઠીમાં પ્રગટ થતા પચ્ચગહાડર પેપરના તા. ૩-૭-૦૫ ને શોખવારજ

મદદ અને મુસીબતની મુખતસર નોંધ.

પ્રિય વાંચક! આ રહીઆની પ્રસ્તાવના એ કે લખાણની શરૂઆતમાં જ તેથી અહિં કેંઈ પણ લખવાની જરૂર નહોતી પરંતુ આ રહીઓ છપાવવામાં જે જે ધરવાથી હાજરહોએ મદદ કરી અને કોશીય કરી છે તેઓના અહેસાન માનવા, અને જેઓ જરૂર હોવામાં ધરવાથી હોડે. અને ઇસલામના હમદરદો તેમજ ધરવામાં ખરા ઇમામ હકરને હુમેન અત્યુ હિસ્સામાંની ઓગાદમાં હેવનો દાવો કરી તેઓના મુઆરક નામના પ્રતાપે અમીર બની બેઠા છે અને શેરનું વેશ ધારણ કર્યા છતાં બીતરમાં બકરીથી પણ વધારે બીકણ પુરવાર થએલા છે તેઓએ આ સેવક લેખ લખનારને કેવી મોટી મોટી મદદો કરી છે તે બતાવવા, વાંચક વર્ચ ની નજરમાં કેટલીક હકીકતો નીચે મુજબ ગણતરે એમ સમજાવું છું મારા અખબારમાં અને નીમના નીચે લખ્યું છે એ લેખ

ખદનામ કરના.

આલેમે, ફર

ફર

સોમવારના

હવે તે ખા.

એકાં હકીકતોની હેત

તે કાંઈને લાભ લઈ

તેમ મદદરૂપના જાહેર.

ધરવામાંથી ખુદા હાકો.

અત્યુ સેવક સજનઅર્થો નહીં હતા તથા બહાર મજલિસના અધિપતિ ર.

અલી, તથા અલદલાલના તથાકારી પ્રોપાયટર મી. નિઝાતુદ્દીન અમ

તથા એડિટર મોઅમિન લાહુલાઈ ઉર્ વલીમોહમ્મદ હજનલાઈ તથા

ગુલામ મોહમ્મદીન જાહીજ તથા દરીઆદિલ અને રૈયાજ શેઠ અમદદ.

ધરમાલ હુદા અહ ડાસનની કંપનીવાલા જેવા દિગ્ગતવાન સખી સ

તો શું પોતાને કુલિન કહેવરાવનારા થીજ ધરવામાં આવી ધાર્મિક

ફરજમાંથી મુક્ત થઈ શકે છે? નહીંજ, કદીજ નહીં. છેવટે ઉપર સુચવેલા

કરીને, અને બીજાઓ પણ આ કામમાં તન, મન, અગર ધનથી જોડાય

શેતે, ખરા દિલથી અહેસાન માનતાં હવે હોઆગોની એવી આચક પૂરક

પછીના એવા કોઈ પણ કોમી અગર મજદથી કામમાં સરવે મુસલમાન

અને ધનથી કોશીય કરશે. અને એવી તેઓને ઇતિજાઅ આપવાને માટેજ એટલું લખવાનું

જરૂર જેવું જણાયું છે.

છેવટે સર્વ મુસલમાનોને તથા ખાસ કરીને જે જે અદરથોની પાસે નેક કમાઇતો પૈસે

હોય તેઓ સાહેબોને વિનવિ કરવામાં આવે છે કે આ રહીઆની ૫૦૦૦ નકલોની છપામણીના

રૂ. ૧૦૦) અર્થે રૂપીઆ એકસો થયા છે પરંતુ મજરૂર નકલો ધણીજ ઓછો છે અને બીજી

વધારે નકલોની ધણીજ જરૂર છે માટે બીજીવાર છપાવવા સદમરથો તન મન અને ધનથી

કોશીય કરશે કે જેથી મિત્રોની મુસદ્દા બર આવે અને દોસ્તોના દિલ ખુશનુહ થાય. આમીન!

પણ વળા તે ના પુજા નામ.

યાં તમના તકર, તમેદાર,

પોતાના મોંઘથીજ પોતાના વખાણ

બડકા તે કાંઈ તુરની તજલીને

છગની જોડમાં આવી શકાય છે?

જ સયમો સર બેદીન લોકો.

સંજો આડું બાળુ ચીતર

“મુમ્તઝ માન મરી ગયા” બ્યાજીજ ગણુશે. અને હવે

મંજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

મજી એક મજરૂર ખાન સાહેબ જેવા તથા જનામ

લાં મીર ફજલેહુસેન કુતબી. બુખારી સહી મદસ્તે ખુદ.

... તનું માનિક વાંચ્યું છે? ...
 : વાંચ્યો. કારણ કે તેમાં ઇસ્લામીશ્વરને લગત
 માધ્યમ છે. તે બે કૃતિદાસીક, સંસારિક, સામાજિક, નૈતિક, વ્યવહારીક
 વિષયો દરેક માસમાં પ્રગટ થાય છે. તમામ રોજીદા તેમજ અમલ
 કે માનિક પ્રત્યે એકે અવાજ બહુ સારો અભિપ્રાય આપ્યા.
 પણ લેવામાં આવે છે અને દરેક આંકને હજારો જોડામંડ સહુ
 માનનાર પુસ્તકો બેટ આપવામાં આવે છે. લવાજમ રૂ. ૧૫ મોસેજ ...

નિઝામુદ્દીન એ. કુરેશી

લાયબ્રેરી ખીલાસીનરોડ-મુમ્બઈ

.. આપ..
વાધી તે, દેશાંતરવાસીકા

ના પ્રવાહને અટકાવવાના ..

હાર નથી, કોઈક વખતે બહારના સંપર્ક બરેલ

ને જે લાંબાંરૂં સમજવાળાઓ પરદેશી માલ ઉપર મોહ પાના
રવો જોઈએ છે લાંબા વખત સુધી નજર આગળ ટકાવી રાખવા જેવા પદો
પણ વપરાય જતી વસ્તુઓની અંદર પણ ખરીદી વખતે સકાંચ અમર
આશર રાખવો અને લાંબીના પોચાપણાને એક પ્રકારનો મોટો ફા
ઉપરથી કોમલ આંકવી તે, આવા ઉમદા અને ઉત્તેજનને પાત્ર ઉચિત્તે

.. વૃદ્ધ કે હેતુશી; છતાં ઘટતા વખતે અને પ્રસંગ આવે થોડા ફેરફાર સાથેના સુધ
પણ ખચીત સ્વતાંત્ર્ય રેહશે એની ખાતરી રાખવી. છેવટે ઉમેદ નાખીએ છીએ કે વિવેક મોહ
મેળવવા માટે અમર ની ખરીદી સાથે ઉપર બતાવેલા સરનામે પણ વહેવાર અમરની
દેશી સંસ્કૃતિ આ કંપનીને આભારી કરશે.

